

dövastidning ^{1:2021}

Debbie Zacsco Rennie
om sina 30 år i Sverige

Humorgrupp som snabbt blivit populär | **Slut med tillfälligt utökad arbetslivstolkning**

Research som ger oväntat resultat

Bland det bästa som finns med journalistyrket är att göra research och göra oväntade fynd efter att ha plöjt igenom dokument eller sidor. Plötsligt gömmer sig en detalj där som är av nyhetsvärde. Bingo, här har vi något att gå på! Så var det för mig när jag googlade Debbie Zacsko Rennie. Jag blev

nyfiken på henne och funderade på varför DT skulle intervju henne. Minst en bra anledning måste finnas, som kan vara av intresse för läsarna. Då kom jag på en sak. När var det Debbie flyttade till Sverige från USA? Svaret var 1991! Med andra ord har hon bott här i 30 år. Möt henne på sidorna 14-17. Hon är känd för att bland annat ha regisserat Romeo & Julia på Gullbacken och Här kommer Pippi Långstrump hos Riksteatern Crea, och för att brinna för teckenspråkspoesi och yoga.

2018 meddelade regeringen att de skulle satsa på utökad arbetslivstolkning, som gällde i tre år. Även om det var känt att satsningen endast var tillfällig, upplevdes det som en tvärvändning för Carolina Ekström när satsningen tog slut. Till vardags är hon föreståndare för två gruppboheter. Ena dagen kunde hennes arbetsplats beställa tolk när de behövde det, andra dagen kunde tolkcentralen inte ordna med tolk kostnadsfritt till hennes jobb. SDR:s ordförande, Åsa Henningsson, är kritisk mot hur regeringen hanterat frågan. Det är något som inte bara drabbat Carolina Ekström utan även andra yrkesverksamma tolkanvändare. Läs mer på sidan 5.

Medan vi för fullt producerade det här numret, jobbade vi med att förbereda och mata in innehåll på nya dovastidning.se. Det är en efterlängtat lansering då den nuvarande webbplatsen har 8 år på nacken. Om allt går enligt plan, släpps omgjorda dovastidning.se i slutet av februari. Välkommen att kika in då!

NICLAS MARTINSSON
REDAKTÖR OCH ANSVARIG UTGIVARE

innehåll

I korthet	4
Slut på utökad arbetslivstolkning	5
Komvuxsoppa i Örebro	6
Teater Manu väckte debatt	7
Fick ingen tolk på sjukhuset	8
Dövas hus i Malmö öppnar dörrar	10
DT e-besöker Lidköpings DF	11
Humorgrupp på Facebook	12
Blivande audionomer	13
Porträtt: Debbie Zacsko Rennie	14
Bokrecensioner	18
Illustration: Pariya Pooladvand	21
Hur visuellt brus kan påverka	22
Förbundsnytt	24
Unga dövas zon	26
Seniornytt	28
Frågor & svar	29
Sarah Remgrens krönika	30

TIDSKRIFT FRÅN SVERIGES DÖVAS RIKSFÖRBUND

Nr 1/2021

dovastidning

Miljömärkt trycksak
3041 0589

Manusstopp: Utgivning:
Nr 2: 9/4 29/4
Nr 3: 11/6 1/7
Nr 4: 27/8 16/9
Nr 5: 5/11 25/11

*med reservation för ändringar

INTE FÅTT TIDNINGEN?

Kontakta
medlem@sdr.org

PRENUMERATION:

Pris: 300 kr/år. Vi utger fem nummer om året. Beställ prenumeration: medlem@sdr.org

REDAKTION

Dövas Tidning
Rissneleden 138, 6 tr.
174 57 Sundbyberg
redaktionen@dovastidning.se

Redaktör och ansvarig utgivare:

Niclas Martinsson
073-833 30 60 (sms)
niclas.martinsson@dovastidning.se
Layout: Niclas Martinsson & Linda Stål
Korrektur: Helena Fremnell
Omslagsbild: Peter Zacsko
Form: Formligen.se

DT PÅ NÄTET:

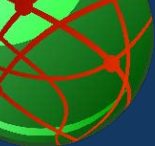
Webbplats: dovastidning.se
Facebook: facebook.com/dovastidning
Twitter: @dovastidning

ANNONSER:

Kontakta
annons@dovastidning.se

Vid föreningsannonsering,
kontakta redaktionen.

Upplaga: 3000 ex
Tryck: Februari 2021
Risbergs, Uddevalla
ISSN 1402-1978

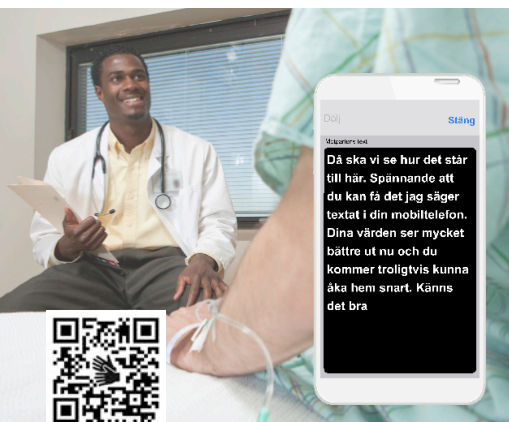

T-MEETING PÅ SJUKHUS

Likvärdig telefoni för döva

TOLK NÄR LÄKAREN KOMMER

Personal på sjukhus kan vara stressade och därmed missa att beställa tolk. Med T-Meeting ringer du direkt till teckenspråkstolk dygnet runt. T-Meeting kan även hjälpa dig när du och din läkare är i samma rum. Det som sägs textas automatiskt och kan sparas på din enhet. Det behöver vara enkelt för båda.

KONTAKT MED ANHÖRIGA

Bristande kontakt med anhöriga kan leda till oro och otrygghet. Med T-Meeting kan du ha kontakt med anhöriga*, vänner och kollegor. Det går också att använda förmedlingstjänsten för att kommunicera med hörande. TM-Alert gör att du märker om du får en telefonnotifikation.*Anhörig kan också få T-Meeting (anhöriglicens).

VÅRDMÖTEN

Dålig samordning och kommunikation kan leda till bristande vård och omsorg. T-Meeting kan koppla ihop fyra olika parter i samma möte: bildtelefon, hörande på telefon och tolk. Exempel 1: du, läkaren, tolk och en anhörig. Exempel 2: du, tolk, kurator och kommunen.

T-MEETING NÄR DU..

- Vill ha kontakt med andra som har bildtelefon eller texttelefon.
- Vill vara med i telefonkonferens/digitalt möte.
- Vill kommunicera med hörande via förmedlingstjänsten för bildtelefoni/texttelefoni. Tips: Här kan du kontrollera att tolken tolkar rätt med hjälp av automatisk tal-till-text-funktion.
- Vill slippa tolk/skrivtolk: det motparten säger blir textat automatiskt i realtid.
- Vill kunna bli nådd på ditt telefonnummer.

HUR SKAFFAR JAG T-MEETING?

T-Meeting erbjuder ett brett sortiment av hjälpmedel. Din region är skyldig att erbjuda hjälpmedel om du behöver det - eller om dina behov har förändrats. Vänd dig till din region för hjälp. Behöver du T-Meeting i ditt arbete? Ansök genom Försäkringskassan eller Arbetsförmedlingen.

sales@tmeeting.se
tmeeting.se
Bildtelefon:
0406060432@t-meeting.se

T-MEETING
Vi gör det möjligt!

Vi finns på
Facebook!

FOTO: SHUTTERSTOCK

Fler utbildade lärare behövs – SPSM kör rekryteringskampanj

● Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM) bedriver tio specialskolor i landet. SPSM har ett stort behov av utbildade lärare med olika kompetenser, t.ex. specialpedagoger och teckenspråkskunniga ämneslärare. Därför inleder SPSM en rekryteringskampanj i ett led att bli en attraktiv arbetsgivare, berättar Petra Eklund, kommunikator på SPSM. Lediga tjänster ska exempelvis få extra uppmärksamhet i sociala medier. SPSM arbetar även för att uppmuntra fler att studera till lärare, och samarbetar med Stockholms universitet som i höst startar en ny lärarutbildning för F-klass-årskurs 4 med profil teckenspråkig tvåspråkig undervisning.

Tre korta blänkare från världen

● Gergely Tapolczai avgick som vice ordförande för European Union of the Deaf (EUD) i februari. Bakgrunden var att det ungerska parlamentet, som han sitter i, röstade för att ändra grundlagen i december, som innebär att HBTQ-personers rättigheter inskränks, vilket strider mot EUD:s stadgar.

Deaflympics i Caxias do Sul, Brasilien, skjuts upp från december 2021 till maj 2022 på grund av pandemin, enligt ICSD.

Biden-administrationen i Vita huset beslöt i januari att den dagliga pressträffen ska teckenspråkstolkas. Det är historiskt enligt National Association of the Deaf, rapporterar NY Times.

FOTO: PRIVAT

Chelsea väntar fortfarande på att få förskoleplats i Örebro

● I förra numret berättade vi om döva Chelsea som nekades plats på Klöverängens förskola. Hur har det gått? Chelsea och hennes familj väntar ännu på ett erbjudande om förskoleplats. Mamma Madelaine Horndahl berättar att de först erbjöds en annan förskoleplats. "Den var ett stort skämt", skriver hon. Den förskolan hade en avdelning för barn med extraordinära behov. "Barnen där kan varken prata eller teckna och i personalen fanns en enda som kunde grundläggande svenskt teckenspråk", fortsätter hon. Innan jul kontaktades chefen för alla förskolor i Örebro, som skulle återkomma med vad de kunde erbjuda. Än har Madelaine inte hört något.

Klöverängen ännu i rampljuset

● Klöverängens förskola är fortfarande i rampljuset. Några föräldrar till döva och hörselskadade barn har gått samman och skrivit en anmälan till Skolinspektionen, efter att upprepade gånger försökt nå fram till förskolans ledning utan resultat. Föräldrarna upplever att barnen inte får tillräcklig möjlighet att utveckla sitt språk samt uttrycka sina åsikter och känslor. På förskolan sprids barnen ut på tre olika avdelningar och känner därmed oftast utanförskap. De teckenspråkiga pedagogerna kan ibland inte täcka upp behovet då barnen är utspridda. Skolinspektionen har överlämnat anmälan till Örebro kommun för utredning, som pågår nu.

FOTO: DRAMASKI UTBILDNING

Dramaski Utbildning ger inte upp försöket att starta friskola

● Dramaski Utbildning ansökte om att starta en teckenspråkig friskola med internationell profil i Stockholm. Skolan skulle vara öppen för alla elever oavsett hörselgrad. Skolinspektionen avtog deras ansökan. Även deras överklagande till första och andra instans avtogs. Projektledaren Maria Rudin uppger att största orsaken är att man enligt skollagen inte får undervisa på teckenspråk för alla elever. Bolaget har beslutat att göra en ny ansökan. Nu provar de istället att följa bestämmelserna för tvåspråkig undervisning – en skola som tar emot elever (åk 1-6) som har teckenspråk som dagligt umgängesspråk med minst en vårdnadshavare.

100

Hörselskadades Riksförbund (HRF) firar 100-årsjubileum. Svenska föreningen för dövas väl (dagens HRF) grundades den 23 februari 1921. Föreningen ägnade sig åt välgörenhet, t.ex. bidrag till hörhjälpmedel och att hjälpa hörselskadade att få arbete. Nu är HRF en demokratisk intresseorganisation och arbetar för ett hörselsmart samhälle.

Region Örebro län
Fellingsbro folkhögskola *i Örebro*

Folkbildning, framtidstro, teckenspråk, Örebro

Allmän kurs på teckenspråk

- Gör klart gymnasiet/grundskolan
- Alla lärare är teckenspråkiga
- Individanpassade studier

Teckenspråkskurser

Teckenspråk för hörande och hörselskadade på plats eller på distans.

Tolkutbildning

Yrkesutbildning för dig som vill jobba som teckenspråks- och dövblindtolk.

📍 Klerkgatan 16, Örebro
📧 fellingsbro.fhsk

🌐 www.fellingsbro.fhsk.se
📱 @fellingsbro.fhsk.orebro

✉ info@fellingsbro.fhsk.se
📺 <http://bit.ly/youtube-fellingsbro>

Slut på utökad tolkning i arbetslivet

Regeringen satsade på tillfälligt utökad arbetslivstolkning under perioden 2018-2020. En av de som hade glädje av satsningen var Carolina Ekström, till vardags föreståndare för två gruppboendestäder. Efter nyår kunde tolkcentralen inte längre ordna med tolk som var kostnadsfritt för hennes arbetsgivare.

– Det här är ett tydligt exempel på strukturell diskriminering, säger hon.

Sommaren 2018 beslöt regeringen att skjuta till 45 miljoner kronor fördelat på tre år. Dessa pengar var örönmärkta för tillfälligt utökad arbetslivstolkning. Regeringen ville stärka tolkanvändares ställning på arbetsmarknaden. Landets 21 regiondrivna tolkcentraler kunde ansöka om att ta del av pengarna. Sedan skulle Socialstyrelsen göra en utvärdering av hur pengarna använts.

Carolina Ekström jobbar som föreståndare för två gruppboendestäder i Järna som föreningen Solåkraby driver. Hon började sin anställning hos dem sommaren 2019. Då kunde Tolkcentralen i region Sörmland ordna med tolk till alla jobbrelaterade sammanhang. Så var det fram till årsskiftet 2020/21.

– Vi hade ett fint samarbete med tolkcentralen och det fungerade bra, säger Carolina, som till vardags har en rad möten med personal, boende, anhöriga och andra chefskollegor.

I slutet av fjolåret informerade tolkcentralen om att de inte längre kunde ordna med kostnadsfri arbetslivstolkning efter årsskiftet. Anledningen var att regeringens treåriga satsning upphörde. Nu var istället arbetsgivaren betalningsansvarig när Carolina och hennes kollegor behövde tolk för att kunna utföra sina arbetsuppgifter.

Carolina klandrar inte tolkcentralen för detta, bara att hon upplever det som en tvärvändning. Under ett och ett halvt år kunde hennes arbetsplats beställa tolk när de behövde det. Det gjorde att hon kunde ha fokus på sitt arbete. Nu är tillvaron plötsligt en annan. Hon tittar nu på lösningar tillsammans med sin arbetsgivare.

– Det stjälar tyvärr tid och energi, säger hon.

En väg som de tänker pröva är att ansöka om lönebidrag hos Arbetsförmedlingen (AF) igen för att täcka tolkkostnader. De har nyligen fått nej på sin ansökan, och ska överklaga avslaget. Vad Carolina tycker är konstigt är det här:

När hon skulle börja jobba hos Solåkraby, fanns det ingen grund för att ansöka om lönebidrag eftersom hennes arbetsgivare inte hade några tolkkostnader att betala. Men nu när satsningen på utökad arbetslivstolkning är över, har AF sagt nej till lönebidrag eftersom Carolina inte är nyanställd.

Samtidigt som hon är glad över att ha en förstående arbetsgivare, har hon svårt att förstå hur regeringen medvetet kan tillåta sådan

Carolina Ekströms jobbvardag har tagit en tvärvändning.

här strukturell diskriminering. Även andra tolkanvändare har uttryckt samma problem i sociala medier.

SDR:s ordförande, Åsa Henningsson, ställer sig väldigt kritisk till att regeringens treåriga tolksatsning tog slut efter årsskiftet.

– Regeringen skulle tagit med det i beräkningen och borde förstått att det är ett glapp som ger allvarliga konsekvenser för yrkesverksamma tolkanvändare. Ena dagen kunde de beställa tolk när de behövde det, andra dagen blev det tvärslut med det.

SDR och andra döv- och hörselorganisationer motsatte sig det treåriga statsbidraget redan när det blev känt. ”Pengarna kastas i sjön” sade de. Formuleringarna om hur pengarna skulle användas var delvis luddiga och det var upp till regionerna att ansöka om dem. Region Stockholm ansökte exempelvis inte om dem eftersom pengarna inte skulle räcka långt.

2020 var det bara 14 av landets 21 tolkcentraler som tog del av pengarna, enligt Socialstyrelsen.

När DT frågar socialdepartementet, en del av regeringskansliet, om hur de ser på glappet som gör att tolkanvändare kommit i kläm efter årsskiftet, svarar de inte direkt på det, utan skriver:

Under tre års tid har vi haft en tillfällig satsning för ökade möjligheter till tolktjänst som Socialstyrelsen ska utvärdera i sin slutrapport i november 2021. Då kommer vi få en samlad bedömning av hur denna satsning har utfallit.

Vi ser dock att det krävs mer långsiktiga lösningar för att tillgodose behovet av tolktjänst och därför har regeringen tillsatt Utredningen om förstärkt tolktjänst för jämlikhet och delaktighet. Den ska identifiera och analysera vilka framgångsfaktorer, problem och hinder som finns för att tolktjänsten ska utvecklas på ett framgångsrikt sätt. Uppdraget ska slutredovisas senast den 15 januari 2022.

Åsa Henningsson, hur tycker du att regeringen skulle ha löst det här?

– Regeringen skulle undvikit glappet, t.ex. genom att förlänga det tillfälliga tolkstödet eller genom andra insatser som riktar sig till alla tolkcentraler som ett slags stötdämpare, medan tolkutredningen pågår, säger hon.

TEXT: NICLAS MARTINSSON FOTO: PRIVAT

Komvuxsoppa i Örebro

Under hösten 2020 nekades 11 personer utbildning på Komvux, på grund av att teckenspråkstolk inte kunde bekostas av Örebro kommun. Detta har uppmärksammats i lokala medier. En av personerna har anmält detta till Diskrimineringsombudsmannen, en annan har överklagat till Skolväsendets överklagandenämnd.

Örebros kostnader för teckenspråkstolkar är skyhöga. År 2019 och 2020 har kostnaderna legat mellan 6,4 och 10,2 miljoner kronor, varav ungefär hälften varit till utbildning inom kommunen, däribland Komvux. Såväl i den posten som så många andra poster i Örebro kommun behöver kostnaderna dras ner. Örebro kommun får inte särskilda anslag för just teckenspråkstolkar gentemot andra kommuner, något de pekat på när de nu hamnat i blåsväder.

En åtgärd i att dra ner kostnaderna är att Komvux i Örebro antagit en policy för hur man ska hantera enskilda sökande med tolkbehov. Policyn är inspirerad av gymnasieförordningen, där det står att tolk inte behöver erbjudas om antalet elever understiger fyra. Skolverket menar att gymnasieförordningen inte gäller för vuxenbildningar och att just den paragraf som rör minimumantalet elever för att erbjuda tolk, är speciellt utformad för utbildning inom riksgymnasieskolan för döva och hörselskadade, som finns i Örebro. Antalet ansökningar från döva och hörselskadade är således avsevärt mycket större till riksgymnasiet än till Komvux i Örebro och därmed är chansen minimal att fyra söker till en och samma utbildning på Komvux.

SDR och Dövas Förening i Örebro (DFÖ) har gått samman och gjort ett uttalande där de ifrågasätter denna policy och vill att kommunen omprövar sitt beslut. Ingen ska behöva hamna utanför i utbildningssammanhang på grund av kommunens oförmåga att ta ansvar för tolkkostnaderna. De menar att

kommunen gör fel i att peka och jämföra med andra kommuner med väsentligt lägre tolkkostnader. I Örebro har det länge varit och kommer länge att vara många personer med behov av teckenspråkstolkning. Faktum är att redan för 21 år sedan påpekade Kunskapslyftskommitten (SOU 2000:28) att det var problem med utbildningstolk på Komvux. SDR och DFÖ har under lång tid framfört till regeringen och riksdagspolitiker att situationen är ohållbar och att tolkfrågan bör vara ett statligt ansvar.

Centerpartiet i Örebro genom Alexandra Royal håller på med att skriva en motion som de tänker implementera lokalt och därigenom lobba för att Örebros riksdagsledamot lobbar på riksdagsnivå i nästa steg.

Kommunen har i sin tur uppdragit åt Tommy Aldergrim (fd. Krångh) att titta på riktlinjer för den övergripande teckenspråkstolkningen i Örebro kommun. Han ska initialt ta fram en uppdragsbeskrivning som kommundirektören tillsammans med politikerna ska besluta om. Därefter inleds utredningen. Uppdragsdirektivet ska vara klart i februari, så utredningen sätter troligtvis igång i höst.

TEXT: MARIA NORBERG FOTO: SVT ÖREBRO

Läs och se mer: SVT Örebro har granskat Komvux nya tolk-policy. Kolla på svt.se/orebro. NA:s politiska redaktör, Lars Ströman, ger Örebro kommun ett skämspris. Läs på na.se. DFÖ och SDR har gjort ett uttalande på Facebook.

Florian från Flow TV i Youtube-succéklipp

Aftonbladet-profilen Mauri Hermundsson driver Youtube-kanalen Uppdrag:mat. Han är en av landets populäraste youtubare. Ifjol var ett av hans klipp det tredje mest

sedda på Youtube i Sverige: det var när han mötte influencern Bianca Ingresso och bytte kost med henne under en dag.

I januari i år utgav Mauri ett annat klipp: "Lever som en blind person i 24 timmar" (missvisande titel reds anm).

I klippet träffar Mauri en person som saknar lukt och smak, en person som är döv, och en annan som är blind. Han tar reda på hur det påverkar deras liv och vad det gör för skillnad i köket.

Den döva personen är Florian Tirnovan, känd från sin succéartade humorsida Flow TV. DT frågar honom om hur det känns att vara med i Mauris klipp som fått nära en miljon visningar (vid den här pressläggningen).

– Lite ovant med så lite visningar, jag är lite van med fler visningar än så men det var riktigt kul att läsa kommentarerna, svarar han finurligt.

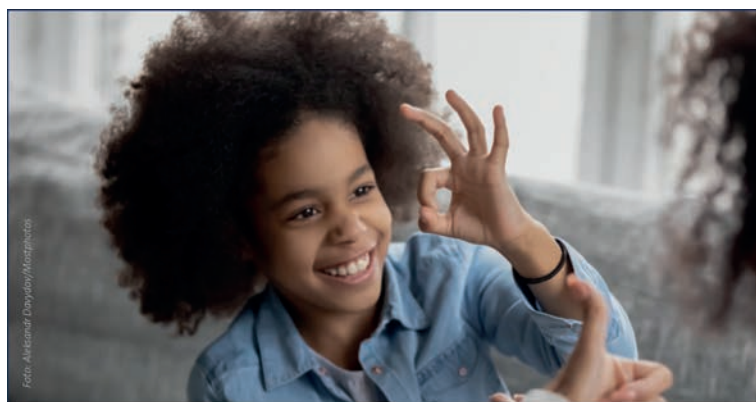
En av nära 2 500 kommentarer löd: "Denna video var helt UNDERBAR! Satt med ett stort leende under hela videon <3". **NM**

Mira Zuckermann (t.v.) och Janne Langaas. FOTO: TEATER MANU

Teater Manus chefsrekrytering utlöste debatt

● Teater Manu, Norges motsvarighet till svenska Riksteatern Crea, har utlöst debatt i sociala medier. Anledningen är att Teater Manu har bestämt sig för att anställa Janne Langaas som efterträdare till Mira Zuckermann, som lett teatern i 20 år och går i pension vid årets slut. Riksteatern Creas konstnärliga ledare, Mindy Drapsa, har skrivit en debattartikel på dovastidning.se och scenekunst.no. Hon beklagar att Teater Manu valt en hörande chef framför kompetenta döva sökande. "Kunskap om dövkultur och teckenspråk är det allra viktigaste när teckenspråkig teater skapas och i detta fall behöver den kunskapen inte heller vara motstridig med att en potentiell teaterchef även har kunskap om scenkonst" skriver hon, och manar till att inte ta bort dövas kompetens från teatervärlden. Teater Manu svarar på scenekunst.no att dövas kultur och teckenspråk fortsatt står i centrum i all verksamhet hos dem. De skriver även att Janne Langaas har lång erfarenhet av ledning och olika slags scenkonst. **NM**

Vill du bli lärare? Undervisa tvåspråkigt?

Hösten 2021 startar Institutionen för språkdidaktik vid Stockholms universitet en ny grundlärarprofil mot teckenspråkig tvåspråkig undervisning. Du blir behörig att arbeta i förskoleklass och årskurs 1-4 i specialskolan.

► Anmäl dig på antagning.se senast 15 april

Stockholms
universitet

Läs mer på isd.su.se/nyprofil

Omniator

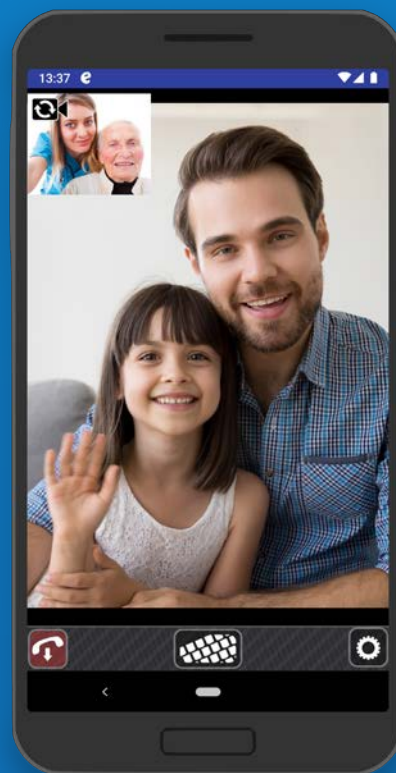
Tillgänglighet och trygghet

eCtouch

BY OMNITOR

DATOR • SURFPLATTA • MOBIL

Våra produkter förskrivs som hjälpmedel av regionerna (landstingen)

Jan-Erik blev dubbelt utsatt

Jan-Erik Jönsson, 86, blev dubbelt drabbad. Han fick ingen tolk när han lades in på sjukhus för covid-19. Malmö Dövas Förening och Skåne Dövas Distriktsförbund riktar skarp kritik mot sjukhuset. Lyckligtvis överlevde Jan-Erik. När han kom tillbaka till sitt äldreboende, fick han veta att en döv granne hade gått bort. Totalt fem äldre döva på äldreboendet har avlidit med eller av covid-19 på kort tid, enligt uppgift till DT.

Jan-Erik Jönsson insjuknade i corona strax före nyår. Allt gick snabbt. Han fördes med ambulans till Skånes universitetssjukhus i Malmö. Han låg där i fem dagar och klarade sig tack och lov. Men sjukhusvistelsen var under all kritik för honom. Han bad om teckenspråkstolk och fick det endast en gång.

– Jag hade svårt att se tolken i mobilen. Skärmen var så liten, säger han som själv inte har någon egen mobiltelefon. Här var det istället någon ur sjukhuspersonalen som hade kontakt med tolken via sin mobil.

Jan-Erik har en bildtelefon i form av en surfplatta. Han var frustrerad över att inte kunna ringa ut från sin sjukhusbädd. Den troliga förklaringen var sjukhusets brandvägg. Vistelsen kändes som ett fängelse för honom.

När Tord Lind (SDR:s före detta generalsekreterare/kanslichef, nu pensionär) fick veta om händelsen, blev han väldigt upprörd. Så här skulle det absolut inte få vara. Särskilt inte i den här pandemin.

Tord engagerade sig i Jan-Eriks fall genom att kontakta olika aktörer, till exempel Tolkcentralen i Region Skåne, äldrevägledare för döva i Malmö stad och en regionpolitiker. Även Malmö Dövas Förening och Skåne Dövas Distriktsförbund engagerade sig i fallet. Det resulterade bland annat i en skarp skrivelse till regionen, som SDR ställer sig bakom.

Låt oss gå tillbaka till dagen då Jan-Erik Jönsson åkte ambulans från sitt äldreboende, Lindängelund i Malmö, till sjukhuset. Kunde inte någon på äldreboendet beställa tolk till honom?

Madelene Persson, enhetschef för Lindängelunds vårdboende, kan inte kommentera enskilda fall när DT ringer henne. Hon säger dock att det är sjukhusets ansvar att ordna med tolk när en döv brukare läggs in.

Magnus Aspegren, pressansvarig vid Skånes universitetssjukhus, kan inte heller kommentera enskilda fall. Istället svarar han mer övergripande i ett mejl:

Även om vi inte kan uttala oss om det enskilda fallet, beklagar vi verkligen detta fall som det beskrivs. Genom våra olika styr-system för patientsäkerhet så kommer ansvarig verksamhet att utreda händelsen vidare om den är rapporterad som en avvikelse. Veronika Larsson, områdeschef för Tolkcentralen i Region Skåne,

skriver i ett mejl till DT att det är sjukhuset som ansvarar för att beställa tolk.

När Jan-Erik Jönsson kom hem från sjukhuset, blev personalen vid vårdboendet så glad över att se att han överlevt. En tråkig sak fick han dock veta. Det var att en annan boende som också blev inlagd på grund av covid-19 inte klarade sig. Totalt fem döva brukare vid vårdboendet har gått bort på kort tid, enligt Jan-Erik. En uppgift som DT också fått från annat håll. Jan-Erik berättar att han fått fint stöd på boendet och bland annat fått prata med en präst.

– Jag kände mig ledsen. De som gick bort hade jag känt länge. Fyra av dem gick i samma dövskola i Lund som jag, säger han.

Uppgiften om att fem döva brukare avlidit med eller av covid-19 på kort tid kan Madelene Persson inte bekräfta av sekretessskäl. Hon kan däremot upplysa om att det har skett dödsfall på Lindängelund.

Vad vill du säga till äldre döva som funderar på att söka plats på Lindängelund men är rädda för att bli smittade?

– Tyvärr kan jag inte ge någon garanti för att smittan inte ska komma in på Lindängelund. Men jag kan säga att vi verkligen gör allt vi kan för att det inte ska hända igen. Nu har vi också börjat vaccinera, något vi var tidiga med, säger hon.

Sex politiker, som alla är ordförande eller vice ordförande för sex nämnder inom regionen, har skrivit till Malmö Dövas Förening och Skåne Dövas Distriktsförbund. Utdrag ur deras svar:

Problemet är att man ute på sjukhusen inte beställer tolk, så därför får vi inte veta förrän så här i efterhand. Det finns uppenbarligen en kunskapsbrist här som behöver åtgärdas / ... / Framöver kommer en informationskampanj att genomföras om vilka rättigheter en patient med tolkbehov har och om att detta behöver fungera från båda hållen så att vårdpersonal och patient kan kommunicera med varandra.

TEXT & FOTO: NICLAS MARTINSSON

Artikeln var ursprungligen publicerad på dovastidning.se i januari. Läs artikeln i sin helhet på webben.

Malin låg också på sjukhus för covid-19

● Malin Andersson från Sundbyberg blev akut iförd till Karolinska universitetssjukhuset för covid-19 i slutet av fjolåret. De sövde ner henne med en respirator i tio dagar. Det berättade hon för lokaltidningen Mitt i Sundbyberg. SVT Nyhetstecken intervjuade också henne om sjukhusvistelsen. Hon kom att vara kvar på sjukhuset i fyra veckor och var väldigt tacksam för att läkarna räddade hennes liv. Om hur det fungerade med tolk på sjukhuset, sade hon till SVT Nyhetstecken: "Vid ett tillfälle i början hade jag tolk på plats, med munskydd och visir, men sen fick tolkarna inte komma in på sjukhuset utan var med på distans via videosamtal istället, men det är ganska besvärligt eftersom nätet ibland är segt och det är dålig uppkoppling, jag är inte nöjd med den lösningen, det är mycket bättre att ha tolk på plats när man ska prata med läkaren! Varför kan inte tolkarna ha munskydd och visir...? Det där är ett problem!"

FOTO: PRIVAT

Malin Andersson på sjukhuset.

Malin frisk från covid-19.

ÄR DU REDO?

Att förändra livet för många.

Då ska du gå vår
Teckenspråkslinje 1-2 år

Vi har också TUFF-
teckenspråksutbildning för föräldrar

Digitalt
Öppet Hus
24/3

www.onnestadsfolkhogskola.se

12 argument om teckenspråk – digitalt seminarium för dig som är teckenspråkslärare

Institutet för språk och folkminnen, Isof och Sveriges Dövas Riksförbund, SDR, bjuder in till ett digitalt seminarium för teckenspråkslärare den 10 mars 2021. Under detta digitala seminarium diskuterar vi gemensamt teckenspråkslärarens yrke, roll och olika samarbetsformer. Alla föredragen hålls live via Zoom. Föredragshållare är: senior professor i specialpedagogik Carin Roos, barnombudsman Jenny Nilsson, språkvårdare Tommy Lyxell och teckenspråksutbildare på fjärrundervisning Per Markström.

För mer information och program samt formulär för anmälan

www.iso.se/sprak/evenemang/digitalt-seminarium-for-teckensprakslararare.html

Seminarier är kostnadsfritt och senaste dag för anmälan är den 5 mars.

Frågor? Kontakta

Tommy Lyxell, Isof på tommy.lyxell@isof.se

Julia Kankkonen, SDR på julia.kankkonen@sdr.org

Fjolårets Eid al-Adha vid Dövas hus i Malmö.

Dövas hus i Malmö öppnar dörrar

Sedan händelserna 2015 då många döva i södra Sverige försökte bistå döva som kom över gränsen via Danmark genom att ge dem fristad och vilorum på vägen upp till asylboende och Västankviks folkhögskola, har Malmö Dövas Förening velat fånga upp de döva som finns i Skåne men som haft svårt att hitta till och komma in i samhället eller till dövföreningarna.

Malmö Dövas Förening har öppnat upp sin verksamhet och söker aktivt upp nyanlända döva. DT träffar Najlaa Sad Aldeen och Pia Johnsson Sederholm för att syssna på hur de har gjort och hur det har gått. Pia och Najlaa beskriver en verksamhet som inte är egentlig, och som inte heller är ett projekt. Det är mer en fråga om engagemang och vilja till möte som ligger bakom dessa lyckade träffar och uppsökningar. I efterdyningarna av 2015 var många nyanlända döva ensamma och sökte sig inte till Dövas Hus i Malmö. Najlaa och Pia förklarar det med att man helt enkelt är rädd att göra fel. Kultur och språkbrist kan ställa till det. Det skapar också en osäkerhet. Att inte veta tillräckligt mycket om de svenska sociala koderna och reglerna gör det svårt. Det har även varit så att man känt olust inför att det säljs alkohol under samkvämskvällarna.

Najlaa kom i kontakt med många nyanlända på Sima folkhögskola, och genom dem fick hon kontakt med ytterligare några. Med sin personliga kännedom och nätverk kunde Najlaa ringa upp dessa personer för att berätta om Dövas Hus-verksamheten och uppmuntra till besök. Det hände t.o.m. att Najlaa handgripligen åkte ut till Eslöv, Helsingborg och Hörby för att hämta personer som hon tyckte skulle komma till Dövas Hus.

Föreningen har inte bara fått nya besökare utan även berikat sin verksamhet. Till exempel anordnades Eid al-Adha ifjol, vilket blev

en succé. Det är något som många nu önskar ska bli återkommande och att även Eid al-Fitr ska kunna firas på Dövas Hus.

(Eid al-Adha kallas för offerhögtiden som firas för att hylla Ibrahim, eller Abraham som judar och kristna kallar honom. Eid al-Fitr är en högtid som avslutar fastemånaden ramadan.)

I och med att många kvinnor kommer från länder där döva oftast hållit sig hemma och därför inte riktigt kommit sig för med att röra sig ute själva blev sektionen Kvinnoföreningen ett fungerande alternativ. Det är dessutom ofta tabu och mycket ovant att prata om intima saker. Najlaa och Pia skrattar när de minns reaktionerna under Izabella Thuressons föredrag Fittfakta.

Det som fungerar i sammanhanget är att ha en person som Najlaa i styrelsen. Pia, som är ordförande i MDF, berättar att utan henne hade man inte kunnat hitta till de här personerna. Engagerad och van vid att anpassa språk och med egen erfarenhet av att komma till Sverige kunde Najlaa skapa förtroende och besvara frågor och förklara hur det fungerar i det här samhället. Dessutom bär hon själv själ och är muslim.

Men Pia målar även upp något annat som har haft stor betydelse. Hon beskriver hur hon och de övriga i föreningen gav plats för nya idéer och input och hur de bestämde sig för att vara flexibla. Till exempel att inte avkräva medlemsavgift av dem utan arbete. När man som nyanländ kommit in i samhället lite mer och har inkomster kan man börja betala, men man måste börja med att komma till Dövas hus, resonerade de. Det är något som Pia och Najlaa rekommenderar andra föreningar att göra: öppna upp verksamheten för nya idéer, och möt med personer som har samma språk och erfarenheter. Visa att föreningen vill vara en samlingsplats för alla döva, och anpassa verksamheten efter det. Välkomna och ge plats.

TEXT: JENNY SCHÖLDT FOTO: MALMÖ DÖVAS FÖRENING

Weiky Wänerskär. FOTO: PRIVAT.

Medlemmar på möte. ARKIVFOTO: LIDKÖPINGS DÖVAS FÖRENING.

Gamla rådhuset. FOTO: SHUTTERSTOCK.

DT e-besöker Lidköpings Dövas Förening

Artikelserien Landet runt fortsätter, men nu i en annorlunda tappning. Den här gången gör DT ett digitalt besök hos en av Sveriges minsta dövföreningar, Lidköpings Dövas Förening, och får en pratstund med ordförande Weiky Wänerskär.

Lidköping är vackert beläget vid Vänern. Där finns en av Sveriges minsta dövföreningar med tio medlemmar (vid årsskiftet 2020/21). I den här pandemin kan DT inte göra ett fysiskt besök som brukligt. Istället ställer ordförande Weiky Wänerskär upp på en intervju via videochatt.

Weiky Wänerskär, som bott i Stockholm i 46 år, är en sann föreningsmänniska. Han har varit ordförande för Stockholms Dövas Förening, Svenska Dövidrottsförbundet och Idrottsklubben Hephata. Nu leder han en av de fem västgötska dövföreningarna: den i Lidköping, som grundades 1985. Han flyttade till staden med sin fru 2009.

Hur mår dövföreningen?

– Inte så bra, tyvärr. Antalet medlemmar har sjunkit mycket de senaste åren. 2015 hade vi över 30 medlemmar, nu är vi tio medlemmar, säger Weiky.

Vad tror du att nedgången beror på?

– Några medlemmar har gått bort. Sedan har vi flera äldre som inte orkar ta sig ut till dövföreningen. Tekniken har också utvecklats mycket, behovet av dövföreningen har därmed blivit mindre.

Dövföreningen sade upp sin lokal 2018.

– Det var inte lönsamt att hyra lokalen längre, besöksfrekvensen var för låg och vi fick allt mindre i bidrag från kommunen.

Istället träffas medlemmarna på ett av stadens konditorier. Före coronabrottet sågs de varannan vecka. Nu har det blivit glesare mellan tillfällena. Framtiden är oviss, säger Weiky, som inte vet hur det kommer att bli när coronakrisen är över. Kommer dövföreningen att finnas kvar eller läggas ner?

– Vi har övervägt att lägga ner dövföreningen, vi som sitter i styrelsen är i snitt 70 år gamla och orkar inte lika mycket som

tidigare. Det är inte så lätt att hitta folk som vill sitta i styrelsen, säger Weiky som är inne på tredje året som ordförande.

Frågan om eventuell nedläggning måste först förankras hos medlemmarna. Weiky vet också att SDR:s föreningssupport finns som stöd. Han berättar att det har funnits diskussioner om att bilda om dövföreningen till Skaraborgs Dövas Förening för att täcka ett större geografiskt område.

– Men antalet medlemmar kan eventuellt fortfarande vara detsamma, säger han som inte riktigt vet om ombildningen är ett bra sätt för att få fler medlemmar.

I Trollhättan finns en dövförening som är sex gånger större. Det är cirka sex mil att köra dit. Weiky säger att avståndet gör att flera äldre från Lidköping med omnejd inte orkar åka den sträckan. Närheten till dövföreningen i Lidköping betyder därför mycket.

Ett positivt tecken är enligt Weiky att Hörselskadades Riksförbund (HRF) har en stark lokalförening i närområdet: HRF Lidköping-Götene. Han har själv hörselskadade bröder. En av dem har suttit i styrelsen för lokalföreningen. Weiky är medlem hos dem. Han uppskattar bland annat att spela boule tillsammans med sina bröder och andra hörselskadade.

– Det är roligt att se att HRF har en positiv inställning till teckenspråk, ett exempel är deras tidning Auris som skriver en del om döva och teckenspråk.

TEXT: NICLAS MARTINSSON

Läs tidigare delar i Landet runt-serien på dovastidning.se

E-förening – något för dövrörelsen i framtiden?

Stockholm Dövas Förenings ordförande, Joakim Hagelin Adeby, har lagt ut ett videoinlägg på Facebook i vilket han funderar på hur framtidens dövrörelse kan se ut. Han tänker på den populära e-sporten och kläcker en idé: e-förening. Här ser han fördelar: samordningsvinst mellan dövföreningar som kan ordna gemensamma digitala aktiviteter, något som innebär ökad demokrati och delaktighet för medlemmar som annars har svårt att ta sig fysiskt till platsen eller inte vågar stå på scenen.

Gabriel Jim Nal, som grundat Facebook-gruppen Humor på teckenspråk, och Gull-Britt Lindahl, som är en av de flitiga historieberättarna på sidan.

Snabbt växande humorgrupp på Facebook

Dråpliga situationer, äventyr och pinsamma tabbar berättas det om i den populära Facebook-gruppen Humor på teckenspråk. Den har snabbt fått över 2 600 medlemmar. DT har fått en pratstund med grundaren Gabriel Jim Nal och Gull-Britt Lindahl, en av de flitiga historieberättarna.

Höstmörkret, pandemin och restriktionerna gjorde sig påminda, vilket kunde kännas lite deppigt. Gabriel Jim Nal tänkte att vi behövde underhållning och något att glädja oss med. Därför gjorde han slag i saken och startade Facebook-gruppen Humor på teckenspråk i oktober. Även om han förstod att tajmningen var den rätta, blev han lite överraskad över den snabba uppgången i antalet medlemmar. Han tror att förklaringen till detta att vi har ett stort behov av att ha roligt och vara sociala, och att det är så enkelt att ladda upp en video.

– Glädjande att se att det är en stor bredd på medlemmarna: döva, hörande och döva+*, säger han.

Gabriel ser gruppen som en dövulturell skatt. Förr i tiden möttes vi på Dövas hus och berättade roliga historier. Nu har gruppen till viss del tagit över Dövas hus roll.

– Jag vill vara mycket tydlig med att inga kränkande historier eller påhopp är tillåtna, såsom rasism och sexuell anspelning! I gruppen lyfter vi fram positiva historier och exempel.

Gull-Britt Lindahl är en av de flitiga historieberättarna. Hon ger Gabriel en stor eloge för att ha tagit initiativet.

– Jag är väldigt glad över att många döva som annars inte syns så mycket dyker upp i gruppen, och att vi har en sida där vi delar varandras glädje. Själv har jag fått se en del nya ansikten. Det är det som är poängen, säger hon.

Vad som utmärker hennes historier är att hon använder en

blandning av äldre och nyare tecken. Hon växte upp med döva föräldrar, och har själv döva barn och barnbarn.

– Att jag använder äldre tecken är för att jag vill bevara dem och föra dem vidare till andra, säger hon.

Hon har exempelvis bjudit på historier från Stockholms Dövas Förenings forna fritidsanläggning och kursgård, Solbacken.

– Jag vet att det också finns gott om historier från andra fritidsanläggningar runt om i landet, till exempel Solhem på Björkö och Ljungheda i Höllviken. Därför hoppas jag att många fler döva vill berätta om sina roliga minnen därifrån, säger hon som vill att de yngre, som själva aldrig besökt någon av fritidsanläggningarna, ska få ta del av upplevelserna från dessa platser. Några av semesterhemmen är nedlagda i dag.

Hon hoppas även att gruppen kommer att fortsätta vara levande även när pandemin ebbat ut och att folk fortsätter att dela med sig av sina roliga minnen eller äventyr. Som ett förlängt Dövas hus.

– Det gäller att våga bjuda på sig själv, jag har gjort bort mig så många gånger, säger hon och fortsätter:

– Folk har frågat om mina historier verkligen är sanna. Ja, de är alla sanna!

TEXT: NICLAS MARTINSSON FOTO: PRIVAT/FACEBOOK

*döv+ - döv med funktionsvariation

Ett urval av andra teckenspråkiga Facebook-grupper*

- Heminredning på teckenspråk
 - Hundägare som kan eller använder teckenspråk
 - Karantänbocirkeln på teckenspråk
 - Krukväxter teckenspråk
 - Matlagning med teckenspråk
 - Skönhet på teckenspråk
 - Teckenspråkiga djurvänner
 - Teckenspråkiga cyklist
 - Vin och mat på teckenspråk
- *listan är sammanställd av Eira Balkstam

Nancy Yacoub.

Rania Ahmad.

Audionomstudenter valde att läsa dövstudier:

– Vi visste inte ens vad audism betydde

Rania Ahmad och Nancy Yacoub är två unga audionomstudenter inne på sista terminen vid Karolinska institutet. I höstas föll de in på den valbara kursen, Dövstudier, vid Stockholms universitet. Trots att det blivande framtida yrket som audionom innebär möten med döva barn och vuxna, visste de alldeles för lite.

– Jag kände inte ens till begreppet audism, säger Rania.

Under hösten 2020 erbjöds kursen Dövstudier på 7,5 högskolepoäng för första gången av Stockholms universitet. 30 personer sökte till kursen. 18 studenter klarade den, varav elva döva och sju hörande. Två av dem var Rania Ahmad, 21, och Nancy Yacoub, 21, som nu studerar termin sex, den sista, på det treåriga audionomprogrammet vid Karolinska institutet.

– Vi fick i höstas chansen att söka en valbar kurs och efter några efterforskningar hit och dit föll valet på Dövstudier som kändes väldigt lockande och något utöver det vanliga, särskilt för oss som redan var teckenspråksintresserade, berättar Rania.

På kursen Dövstudier tar man upp om hur döva och teckenspråk är integrerade med varandra och hur samhället behandlar och har behandlat döva och teckenspråk genom historien. Kursen tar även upp teckenspråkslitteratur och dess roll som uttryck för dövkultur och förmedling av traditioner.

I sommar väntas tjejerna ta examen som färdiga audionomer. Som audionom arbetar man med att hitta tekniska och pedagogiska lösningar för en bättre hörsel hos personer med hörselnedsättning, både barn och vuxna. Man arbetar också med personer med andra hörselrelaterade problem, så som tinnitus och yrsel- och balanssjukdomar.

– Men de missar tyvärr den viktiga delen, säger Nancy.

Kruxet är att utbildningsplanen inte alls erbjuder någon särskild undervisning eller kurs med fokus på döva och dövvärlden ur

kulturella och sociala aspekter. Relevant information saknas. Istället fick de mest lära sig olika teorier och övergripande fakta kring orsaken till dövhet. Alltså enbart ur det medicinska perspektivet.

– Vi lär oss ingenting sådant på utbildningen. Det är ett av skälen till att jag gick Dövstudier. Det känns så otroligt viktigt för mig som framtida audionom att faktiskt ha mer förståelse och kunskaper kring personen jag möter och inte betrakta dem som någon vi ska ”bota”, fortsätter Nancy.

Rania berättar om saker de fick lära sig som de ironiskt nog aldrig känt till tidigare.

– Begreppet audism till exempel, hade jag faktiskt aldrig hört talas om förut, säger hon som samtidigt vill understryka att hon och Nancy är nöjda med audionomutbildningen som helhet.

Kursen Dövstudier fick dem att ifrågasätta dagens rådande kunskapsbrist hos många, även hos dem själva.

– Folk känner till begrepp som rasism och sexism, men audism, vad är det ens, frågar sig många. Detta är ett ämne som alla människor verkligen måste kunna, tycker Nancy.

Själva kursen upplevde Rania och Nancy som otroligt lärorik och intressant. De är tacksamma för de nya kunskaperna som de nu kan ta med till sin pågående audionomutbildning. Tjejerna vill sprida vidare det de lärt sig till andra. De hoppas kunna redogöra olika begrepp för sin klass när tillfälle ges. Det viktigaste som de anser att alla blivande audionomer bör tänka på är att värdera den döva eller hörselskadade individen och dennes situation, samt den bakgrund och kultur som dövvärlden kommer med. Att inte enbart se den nedsatta hörseln.

– Dövsport, teckenspråk, dövhistoria, dövkultur, så mycket som kommer med den enskilda döva individen. Efter att vi tagit examen så hoppas vi också kunna ta enstaka kurser i teckenspråk. Det kommer att ge nytta i vårt framtida arbete, säger Rania.

TEXT: MARTINA KVIST FOTO: PRIVAT

NAMN: Debbie Zacsko Rennie.

ÅLDER: 63 år.

YRKE: Frilans inom kultur och yoga.

BOR: Stockholm.

FAMILJ: Make och två vuxna döttrar.

GÖR HELST PÅ FRITIDEN: Vandrar i naturen, cyklar, läser böcker, målar, fotograferar, lagar mat från grunden och umgås med familjen.

SER HELST PÅ TV: Inga blodiga action- eller thrillerfilmer. Jag är så känslig. Gärna fina fantasyfilmer som Min granne Totoro från Japan, Avatar och Stjärnornas krig.

LÄSER HELST: Inte deckare. Jag klarar inte av det. Gärna böcker om good-feeling, personlig utveckling, livsfilosofi, andlighet och historiska händelser med mera.

VACKRASTE TECKNET: Stjärna (på svenskt teckenspråk).

Debbie målar på teckenspråk

Amerikanen Debbie Zacsko Rennie har bott i Sverige i 30 år. Hon har sysslat med teckenspråkspoesi, eller målat på teckenspråk som hon uttrycker det, längre än så. DT möter henne för en pratstund inte bara om teckenspråksmåleri utan också om viktiga ingredienser i hennes liv som familj, kärlek, teater och yoga.

1991. Året då flyttlasset gick från USA till Sverige. Därmed har Debbie bott i Sverige i tre decennier. Ett faktum som hon själv glömde bort när DT kontaktade henne och frågade om hon ville bli porträtterad. Oj, har det verkligen gått 30 år?

Flyttade hon hit för kärleken till Peter Zacsko?

– Ja, men inte bara på grund av honom, som många tror. Jag kom också att falla pladask för Stockholm, som var omgivet av vatten överallt, när jag besökte staden för första gången 1988.

Resan till Stockholm var inte planerad. Debbie hade hållit en sommarteaterkurs för döva nordbor på Castberggård i Danmark. När kursen var över frågade vännen Liene Strante Debbie om hon ville följa med henne till Sveriges huvudstad.

– Vi fick sova på golvet. Det var fullsatt på tåget från Malmö till Stockholm. Jag kände mig obekväm. Samma år hade jag tågluffat i Europa. Då reste jag alltid i första klass, såg till att reservera en plats innan, och bodde på hotell. Jag var ordningsam och ville resa bekvämt på den tiden, säger Debbie leende. Alltså långtifrån en tågluffare som nöjde sig med andra klass.

Hemma i Lienes lägenhet lagade Debbie vegetarisk mat. Några kompisar till Liene var inbjudna. Debbie minns att svenskarna tyckte att det var lite märkligt att en för dem helt okänd person ville bjuda på så mycket käk.

En av de som kom var Peter Zacsko. Debbie visste där och då att han var mannen i hennes liv. Han hade en speciell aura och varm energi. Även han var vegetarian, konstnärligt lagd och hade samma syn på religion och livsåskådning, visade det sig. Peter Zacsko är konstnär. Hans verk har synts bland annat på Gärdets tunnelbanestation och Liljevalchs vårsalong.

Tillbaka i USA tänkte Debbie på Peter. Enda alternativet att kommunicera med honom var via att skriva brev. Det var före internet-eran, och kändes otillräckligt. 1989 träffades de igen på Deaf Way-festivalen i Washington DC, en stor kulturfestival som hölls på Gallaudet-universitetet. Den drog enligt Gallaudet över sex tusen besökare från hela världen. Den tidsperioden präglades av dövmedvetande och aktivism. Ett år tidigare ägde proteströrelsen ”Deaf President Now” rum. Till sist gick universitetet med på att anställa Irving King Jordan som den första döva rektorn.

Debbie blev erbjuden att undervisa i en sommarteaterskola i Norge och turnera som solo-teckenspråkspoet i Norden 1989. I slutet av turnén fick hon ett tillfälligt arbetstillstånd och bedrev en teatergrupp för döva barn i Stockholm.

1990 var hon åter i USA. Saknaden till Peter och Sverige var stor. Hon bestämde sig för att släppa allt och flytta till andra sidan Atlanten 1991.

– Det var ingen liten sak. Jag hade en bra familj, ett jobb och bodde i ett land där poesi och scenkonst på amerikansk teckenspråk var starkt blomstrande. I Sverige hade jag inte något arbete och inte en god ekonomi.

Debbie upplevde flera kulturkrockar i sitt nya hemland. Hon var van vid att folk presenterade sig för varandra i USA på en fest eller i andra sociala sammanhang. I Sverige var det nästan ingen som gick fram till henne. Hon kände sig utanför och kunde inte svenskt teckenspråk fullt ut. En annan kulturkrock var den här:

– Jag ledde en teaterworkshop och frågade deltagarna ”Vad är du duktig på?”. De satt tysta och visste inte hur de skulle svara. I USA ses det som något självklart att berätta vad man är bra på, det betyder ju inte att man skryter. Men inte i Sverige på grund av jantelagen. Nu har det, tack och lov, blivit bättre och jantelagen har börjat luckras upp.

Debbie fick en bra start i Sverige. Åsa Gustavsson, en annan vän, fick henne att engagera sig i Stockholms Dövas Ungdomsråds kulturprojekt 1991–1996. Hon anställdes som kultursekreterare. Föreläsningar, workshops och föreställningar gavs – allt på temat dövkultur.

Hon kände sig allt mer hemma i sitt nya hemland. Uppdragen började ramla in. Hon arbetade bland annat som gästlärare vid Teaterhögskolan där den första kullen döva skådespelarstudenter gick. Lektioner i poesi, berättande och prosa på teckenspråk gavs.

Hon medverkade också som skådespelare Liisa i ”Nu vet jag”, ett tv-program för döva barn från Utbildningsradion (UR) och i kulturfestivalen Deaf Arts Now, som gick av stapeln i Stockholm för första gången 1998.

Teckenspråkspoesi var inte lika etablerat i Sverige på 1990-talet som i USA. I Amerika fick den konstformen ett genombrott på 1980-talet. Under Deaf Way-festivalen kom en grupp teckenspråksartister överens om hur tecknet för teckenspråkspoesi skulle se ut. Tecknen för art och sign slogs samman till ett tecken.

– Det betyder ungefär att göra konst på/med teckenspråk.

Tecknet är amerikanskt, men används också i Sverige och andra länder. En annan teckenvariant finns också, ungefärligen göra poesi direkt från hjärtat.

Vad är teckenspråkspoesi egentligen för något?

Debbie förklarar det som en estetisk konstform där poeten har fokus på själva teckenspråket. Budskapet i poesin är det viktiga, men det är också viktigt, om inte ännu viktigare, hur teckenspråket ser ut och hur det framförs.

– Teckenspråkspoesi kan identifieras som något som är särskilt från en vardaglig dialog på teckenspråk. Ett exempel är att vi inte brukar visualisera ett träd ur olika aspekter i vardagen (till exempel

Debbie på tågresa till Stockholm 1988. FOTO: LIENE STRANTE

att man beskriver sig själv som ett träd). Men inom teckenspråkspoesi kan vi ha trädet som metafor och visualisera det på olika sätt och från olika perspektiv.

Det som är unikt med tecknade språk ska användas till fullo. En teckenspråkspoet ska vara medveten om teckenspråkets spatiala möjligheter, som till exempel när hen beskriver solens och månens position. Här handlar det om att leka med språket, välja handform, rytm, hastighet och metaforer med mera.

Visual Vernacular (VV) är en annan teckenspråklig konstform som också blivit populär. Vad är det för skillnad mellan VV och teckenspråkspoesi? Jag kan tycka att de ser likadana ut.

– Inom VV används inga lexikala tecken. Istället är det bara avbildande tecken som får användas. Inom teckenspråkspoesi är både lexikala och avbildande tecken tillåtet. Ett exempel är att en teckenspråkspoet får säga rött blod och visualisera det medan en VV-artist inte får säga rött blod utan visualiserar det på ett annat sätt, till exempel genom att visa hur blodet droppar eller stänker.

Hur blev Debbie intresserad av att vara kreativ på teckenspråk? Redan som 12-13-åring älskade hon att leka med olika handformer, till exempel bokstäverna A-Z och siffrorna 1-10. Då gick hon på Western Pennsylvania School for the Deaf i Pittsburgh.

Teaterintresset blev väckt tidigare än så. Debbie gick i en dansskola när hon var fyra år gammal. Hennes mamma tänkte att det var ett sätt för henne att använda kroppen istället för talet. Hon och hennes sex år äldre döva bror växte upp i en tid då deras hörande föräldrar lärde sig att oralism var något att sträva efter istället för teckenspråk.

På dövskolan i Pittsburgh sattes pjäser på talad engelska upp. Eftersom Debbie inte kunde prata så bra, fick hon istället ta roller där hon uttryckte sig på andra sätt, genom mimik och visuell gestaltning.

Tack vare det utvecklades hennes scenvana och skådespelartalanger.

Debbie studerade konst, grafisk design och till bildlärare på National Technology Institute for the Deaf i Rochester under tre olika perioder, mellan 1977 och 1989. Mellan studierna arbetade hon som skådespelare och teaterlärare.

I början av 1980-talet gick hon en sommar-teaterskola. Då började hon upptäcka teckenspråkspoesins värld.

– En rumskamrat och jag lekte varje dag med händerna. Vi hade hemskt roligt, jag var så fäst vid det. Vi provade också att översätta dikter från engelska till amerikanskt teckenspråk.

Mest blev Debbie förtjust i att skapa poesi direkt på amerikanskt teckenspråk, det vill säga inte översatt från engelska. 1987 kom genombrottet för henne. Det var då den första nationella Deaf Poetry-konferensen arrangerades i Rochester. Där uppträdde hon och fyra andra döva teckenspråkspoeter.

Debbie upplevde att det fanns ett stort intresse för teckenspråkspoesi i den svenska dövskolvärlden på 1990-talet. De som arbetade som teckenspråklärare var ivriga att visa teckenspråkspoesi för sina elever. Läromedlet Upplev teckenspråkspoesi togs fram 1995.

Debbie arbetade som drama- och bildlärare på Manillaskolan 1999–2020. 2011 togs en ny läroplan fram. I läroplanen för ämnet teckenspråk fanns teckenspråkspoesi nu med. Det var ett slags erkännande för den konstformen.

– Jag är så glad och tacksam för att Skolverket ville kalla mig till möte och diskutera teckenspråkspoesi som en del i läroplanen.

2020 slutade hon på Manillaskolan efter mer än 20 år för en friare tillvaro som frilansande kulturarbetare och yogainstruktör. Ett fint minne från Manillaskolan-tiden var när en grupp elever sjöng på svenskt teckenspråk tillsammans med Loreen under melodifestivalfinalen 2013. Över fyra miljoner tv-tittare såg numret. ”Ljuvligt sentimental”, skrev en DN-journalist. Debbie var med och regisserade teckenspråkssången. I gruppen ingick hennes ena dotter, Xuejia.

Debbie och maken Peter har två adopterade döttrar. Det första barnet kom tack vare vännen Åsa Gustavsson och SDR-Kontakt (nuv. Dövas Tidning).

– Åsa hade sett en insändare i SDR-Kontakt och tipsat mig om den, berättar Debbie.

Rubriken i det insända bidraget från 1995 löd: Föräldrar söks till Mansy. Utdrag ur insändaren: ”På barnhemmet Udayan i Delhi finns för närvarande Mansy. Hennes ålder är något osäker men hon är antagligen mellan 6 och 8 år. /.../ Mansy är döv och antagligen har barnhemmen inte lyckats finna föräldrar åt henne i Indien pga hennes handikapp”.

– Insändaren träffade mig rakt i hjärtat. Ingen förälder som ville ha ett stort barn som dessutom var dövt, säger Debbie som tillsammans med maken bestämde sig för att adoptera henne. De resonerade att det fanns alltför många föräldralösa barn i världen och att de förtjänade att få växa upp i en kärleksfull familj.

I februari 1996 mötte Debbie och Peter Mansi (hennes namn avslutas med ett I istället för Y) för första gången.

– Mansi var så lycklig, hon gick fram för att krama oss. Vi fällde glädjetårar. Samtidigt kändes det svårt att ta henne från Indien, som var hennes hemland, och den kultur som hon växte upp i. Väl hemma i Sverige såg jag till att plocka in indisk kultur och religion

som hinduiska gudfigurer, mat och kläder. Jag brinner för yoga så Indien ligger mig varmt om hjärtat.

– Mansi kunde inte teckenspråk innan utan använde gester. Det tog två veckor för henne att lära sig att bokstavera sitt namn. Jag grät av lycka när hon klarade det.

2001 kom Xuejia. Debbie och Peter ville att Mansi skulle få ett syskon. Resan till Hangzhou, Kina, skedde bara två dagar efter 11 september. Debbie minns det som i går. Stämningen var märklig och tryckt.

Väl framme på barnhemmet i Hangzhou var Xuejia, också döv, rädd för sin nya familj troligtvis för att föräldrarna var vita. Då var hon tre år gammal och tecknade inte heller.

– Vi gick ut i staden. På den tiden var det cyklar överallt (nu dominerar motorfordon stadsbilden). Mansi pekade på olika saker och visade hur tecknen såg ut för Xuejia som cykel och fågel.

Hemma i Stockholm föredrog Xuejia att rita, inte att lära sig svenskt teckenspråk, den första tiden. Senare gick det att teckna med henne.

Nu är båda döttrarna vuxna. Xuejia tycker om att rita, måla och framföra teckenspråkspoesi med mera. Nu är hon aktuell i den teckenspråkstolkade versionen av Melodifestivalen. Mansi är intresserad av färgstarka kläder och pyssel med mera. Samma intressen och talanger som föräldrarna själva har. Debbie säger leende att det är som om barnen valde sina föräldrar.

2011 hade Debbie ett drömjobb hos Riksteaterns Tyst Teater (i dag Riksteatern Crea): att regissera Här kommer Pippi Långstrump, en stark förebild för världens barn. Det var den första teckenspråkversionen av Pippi Långstrump.

Snart blev det flera olika uppdrag hos Riksteatern Crea, både på scenen och bakom. Hon regisserade produktioner som Parismiddagen, och senast Romeo & Julia på Gullbacken i höstas. En skådespelare, som DT pratade med, hade Debbie som regissör. Han beskrev henne som en glädjespridande regissör som har förmåga att se detaljer i teckenspråket och att få skådespelarna att känna sig involverade. Inte en regissör som bestämmer allt.

En beskrivning som Debbie blir glad över, och kan känna igen sig i. Hon vill som regissör få skådespelarna att våga testa, justera och tänja sina uttryckssätt och att det svenska teckenspråk som talas på scenen ska vara så litet påverkat av svenskan som möjligt.

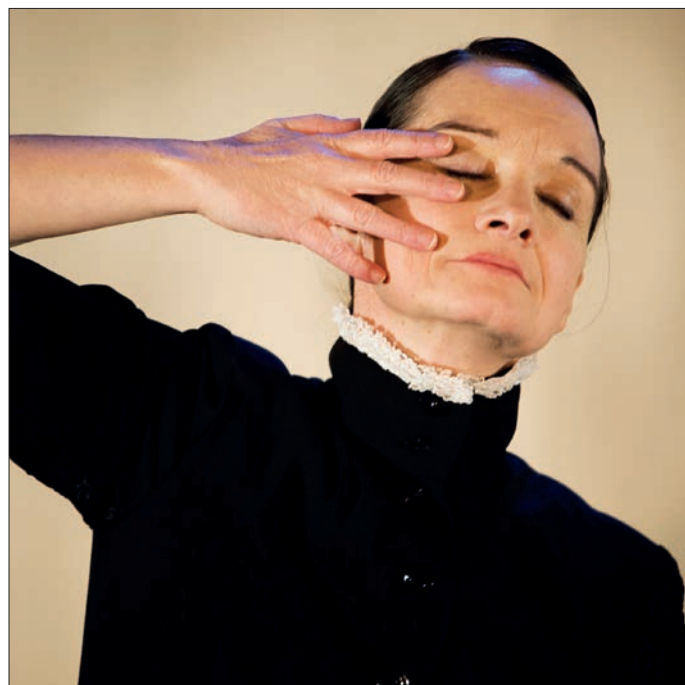
Snart är hon aktuell som skådespelare i familjeföreställningen Trollstigen, ett samarbete mellan Riksteatern Crea, Örebro teater och Sima folkhögskola. Pjäsen ska äga rum utomhus i skogen och ha premiär i början av maj. En "coronasäker" teater med andra ord.

– Det ska bli väldigt spännande att spela ute i skogen, jag spelar gumma. Egentligen har jag lite svårt att se mig själv som en gammal gumma, säger Debbie och skrattar.

På tal om corona. Debbie har bedrivit yin yoga och stolyoga-klasser via Zoom på sistone. En träningsform som funkar att göra hemma. Hon planerar att återuppta sina fysiska yoga-klasser i Stockholm senare när pandemin ebbat ut.

Yoga är en viktig del av ditt liv, något du länge sysslat med och utövar varje dag. Vad betyder det för dig?

– För mig är det att finna en inre ro och harmoni och få kontakt med mig själv. När jag utövar yoga har jag fokus på mig själv och

Debbie som teckenspråkspoesi. FOTO: URBAN JÖRÉN/RIKSTEATERN

kopplar bort den stress som finns i samhället och de negativa tankar som kan dyka upp. Istället lägger jag ner tid och kraft på det som kan ge mig positiv energi. Jag får också ökad medvetenhet kring hur jag lever och vad jag äter.

– Jag älskar också att undervisa folk i yoga. Deltagarna ger mig positiv energi och genom dem lär jag mig yoga. Jag ser det som att jag alltid är en student och att yoga är ett livslångt lärande.

– Yoga gör också att jag får mindre ont i kroppen. Min pappa är reumatiker. Jag såg hur ont han hade och kände själv hur min kropp värkte. Då var jag 21 år gammal. Så jag bestämde mig för att börja träna yoga varje dag. Nu mår jag utmärkt. Ibland har jag lite ont i kroppen. Yoga hjälper bra mot kroppssmärter, säger hon som också är engagerad i Deaf Global Meditation, en spirituell grupp som kan följas på Instagram, Facebook och YouTube.

”När jag utövar yoga har jag fokus på mig själv”

Om Debbies egen framtid – vad drömmer hon om?

– Det är att vi bor i ett hus på landet och bedriver ett meditationscenter där folk kan komma till oss för att meditera, äta gott, koppla av, måla eller/och yoga. Jag fortsätter gärna med teater i olika former, säger Debbie som samtidigt uppskattar vad hon just nu har och inte begär så mycket mer och är tacksam över att bo i Sverige:

– Det finns andra länder som förtrycker döva och kvinnor. Här i Sverige är vi mer jämställda, även om landet också givetvis har en del brister. Jag är också tacksam över att ha fått olika jobb möjligheter som alla varit meningsfulla.

TEXT: NICLAS MARTINSSON FOTO: PETER ZACKSO

Genial jubileumsbok

Författare: Ylva Björklund
Utgivningsår: 2020
Utgivare: Riksteatern
Antal sidor: 165

Tyst Teaters 50-årsjubileumsbok har en genial titel: "Vi kallar det i alla fall för Tyst Teater". Det var ett citat myntat av en person på ABF 1970 då Tyst Teater grundades. Ett olycksbådande citat eftersom namnet sedan kom att bli etablerat? Om det kan man tvista. Men själva teatern kom att bli älskad av en rad teaterbesökare i 50 år. Det är otroligt hur pionjärerna kämpade den första tiden. Långtifrån givet att teatern skulle existera i dag. Boken är välskriven. Rätt tänkt att ha korta texter och med fokus på fotografierna. Ett minus är att förklaringen bakom namnbytet till Riksteatern Crea ifjol är kort. Okej, "tyst" är stigmatiserande, men hur kan namnet Tyst Teater ha utgjort ett problem trots alla fantastiska produktioner och utmärkelser genom åren? **NM**

Modigt grepp av SDF

Författare: Filip Burman
Utgivningsår: 2020
Utgivare: Stockholms Dövas Förening
Antal sidor: 274

Sveriges äldsta dövförening, Stockholms Dövas Förening (SDF), firade 150-årsjubileum 2018. I slutet av fjolåret utgavs deras jubileumsbok. Istället för en traditionell jubileumsbok blev det snarare en skönlitterär bok. Ett modigt grepp av SDF. Vi följer en fiktiv familj vid namn Bergdahl med start 1918. Det känns som om man är på plats och kan föreställa sig hur det exempelvis kunde se ut på Manillaskolan. Fakta och äldre tidningsklipp vävs in i berättelsen på ett snyggt sätt. En mindre bra sak är att de sista kapitlen är något komprimerade till skillnad från de tidigare kapitlen. I övrigt en fint skriven bok. Man vill lära känna familjen Bergdahl mer! **NM**

Fint om att vara vuxendöv

Författare: Bo Andersson
Utgivningsår: 2020
Förlag: Recito
Antal sidor: 233

Bo Andersson, som blev döv 1976 på grund av hjärnhinneinflammation, har utkommit med sin kanske sista bok. Den här självbiografin om livet som vuxendöv har en intressant utgångspunkt som många av oss döva kan känna igen oss i. Hemskt att sakna hörsel? Nej, inte för Bo Andersson, som anser att dövheten inte är något stort problem för honom. Istället handlar det om vilken inställning man har till sin hörselförlust och livet i övrigt. Är man bara öppen och nyfiken, så reder det sig för det mesta. En fin attityd som man kan omfamna. Den här boken är ett värdefullt bidrag för att ge en mångfacetterad bild av såväl vuxendöva som döva i Sverige. **NM**

Förnya ditt medlemskap för 2021!

Varmt välkommen att förnya ditt medlemskap hos oss för 2021 via vårt medlemssystem. Gå in på <https://medlem.sdr.org>

Du kan välja att betala med Swish, bankkort eller faktura. Har du inget mobilt bankID? Då ska du ha fått en pappersfaktura hemskickad. Om inte, kontakta oss.

Är du ny medlem och inte registrerad ännu? Kontakta SDR:s medlemsservice, så hjälper vi dig!

E-post: medlem@sdr.org
Bildtelefon: [sdr@ectalk.se](tel:sdr@ectalk.se)

Välkommen till SDR, SDUF, SDP:s gemensamma medlemssystem!

Här kan du med ditt mobila bankID logga in som:

- enskild medlem
- betalansvarig för ett familjemedlemskap
- vårdnadshavare för ett barn under 18 år

Logga in

© 2021 SDR Sveriges Dövas Riksförbund

Stämningsfull dokumentär om hummerfiske på västkusten

● Erik Akervall har vunnit priser för sin dokumentär, *The hunt for the sea's black gold* (Jakten på havets svarta guld), bl.a. prestigefyllda Los Angeles Film Awards. Det här är hans första produktion som riktar sig till den hörande publiken. Tidigare har han främst gjort döv- och teckenspråksrelaterade produktioner. DT har sett den halvtimmeslånga dokumentären om hummerfiske. Omdöme: ett mycket fint och stämningsfullt verk från västkusten där Erik Akervall följer med sin pappa och hans vän ut på båtturer. Kul att få se de okända sidorna av hummerfiskeriet. Även om dokumentären är på tal, bjuder Eriks pappa på ett visst tecken. Och det är roligt. **NM**

Digital dövfilmfestival och hela mellon teckenspråkstolkas

● Dövfilmfestival Skåne, som går av stapeln 13-19 mars, kommer att vara helt digital för första gången. Alla filmentusiaster i hela landet kan ta del av festivalen. Filmerna läggs ut på buffplay.se i ett samarbete med BUFF, Barn- och ungdomsfestival. Årets tema för Dövfilmfestival Skåne är "The Best of the Best". Det är att några av de bästa filmerna, som tidigare visats, rullar igen. Även nya filmer bjuds det på, bland annat långfilmen *Bori* från Sydkorea.

● Årets melodifestival är annorlunda. Samtliga delar ska nämligen teckenspråkstolkas. Förut var det bara finalen som tolkades till svenskt teckenspråk. Alla teckenspråkstolkare och teckenspråksgestaltare är döva.

Antonia Rodrigues da Silva om terrordramat i Tunna blå linjen

● Två döva var med i 5:e avsnittet av polisserien *Tunna blå linjen*: Antonia Rodrigues da Silva och Ace Mahbaz. De deltog i scener som var minst sagt dramatiska och handlade om misstänkt terror. Bakgrunden till det hela var att Antonia var på sin brors filmvisning med en kompis. De nämnde hur trist det var att döva sällan syntes i svenska tv-serier för filmens rollsättare. När samma rollsättare senare skulle casta folk till *Tunna blå linjen*, kom hon att tänka på Antonia, och kontaktade seriens manusförfattare. Hon valde att skriva in två döva gästroller i manuset. Antonia säger till DT att hon med det vill visa hur viktigt nätverk är, och hoppas att döva får fler och större tv-roller i framtiden.

Handla

för att **teckenspråk** är självklart **handla.sdr.org**

T-shirt

Svart t-shirt med det svenska handalfabetet i vit färg. Finns i barn- och vuxenstorlekar. 100% bomull.

135:-

90:-

Väggalmanacka 2021

I almanackan medverkar den döva illustratören Malin Beckman med motiv av hus och kvartersmiljöer.

200:-

Se fler produkter i vår webbshop: handla.sdr.org. Alla priser är inklusive frakt!

Välkommen att följa vårt instagramkonto @sdrhandla

Stöd Sveriges Dövas Riksförbund och vårt arbete för ett samhälle där teckenspråk är självklart!

Dövrörelsens smultronställen

Planerar du en semestertripp med familj eller vänner? Eller behöver du övernattning vid besök i någon av dessa orter?

Passa på att bo på någon av dessa fritidsanläggningar! De finns från Hässleholm i söder till Alnö, utanför Sundsvall, i norr. Här finns kontaktuppgifter för anläggningarna.

Carlstorp (*Kalmar Läns Dövas Förening*)
Information och bokning
SMS 073-835 05 19
E-post: carlstorp62@gmail.com

Gästhem Västankvik (*Carlborgsons gård, Västankviks folkhögskola*)
Information och bokning
E-post: info@vastankviksfhs.se / Bildtelefon: vastankvik@ectalk.se
Telefon: 0247-641 00

Sjöstranden (*Dövas Förening "Göingen" i Hässleholm*)
Information och bokning
SMS 073-530 83 19 / E-post: thomas.jungeling@hotmail.com
Bildtelefon: thomas.jungeling@ectalk.se

Slädaviken (*Medelpads Dövas Förening*)

Under sommaren 2021 kommer delar av anläggningen att renoveras. Därför är den stängd för allmänheten. Välkommen åter 2022!

Solhem (*Göteborgs Dövas Förening*)
Information och bokning
Telefon/SMS 076-165 08 28 / E-post: bokning.solhem@gmail.com
Webbplats: www.solhembjorko.se

Mer information finns på www.sdr.org

Går det att spela sig till bättre uppmärksamhet? FOTO: SHUTTERSTOCK

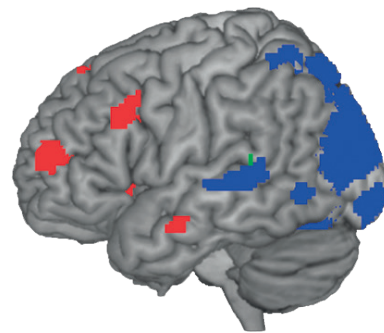

Bild 1. Skillnader i hjärnaktivering. Ju svårare uppgiften är desto mer aktivering kunde vi se i främre delar av hjärnan (röda områden). Brusiga videoklipp gav mer aktivering än tydliga videoklipp i ett område bak i hjärnan (blåa områden). Döva hade mer aktivering i ett område i tinningloben (grönt område).

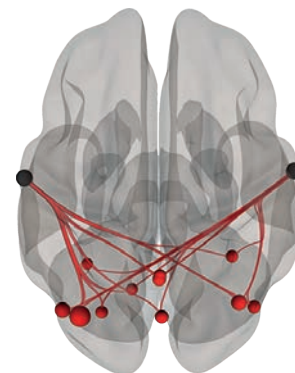

Bild 2. Döva har starkare koppling (röda streck) mellan tinningloberna (svarta prickar) och flera olika hjärnområden (röda prickar) medan en visuell teckenspråksuppgift utförs.

Visuellt brus påverkar hur bra vi kan ta till oss information

Vi fylls hela tiden av intryck från olika källor i vår omgivning. En del av dessa intryck är viktiga i kommunikation mellan människor, medan andra intryck stör. Störande synintryck kan vara t.ex. dålig bild i ett videosamtal, dålig belysning eller personer som står i vägen. Störande hörselintryck kan vara ljud från maskiner, dåligt ljud i radion eller andra personer som pratar i bakgrunden. Oavsett vilka störande intryck det gäller kan de med ett gemensamt ord kallas för brus. I projektet "Arbetsminne i visuellt brus" har vi dels undersökt hur arbetsminne för tecken påverkas av att tecknen är brusiga, dels hur sambandet mellan TV- eller datorspels erfarenhet och visuell uppmärksamhet ser ut.

När vår kommunikation störs av brus gör det att det blir svårare att förstå varandra och särskilt svårt blir det om samtalet ställer höga krav på minnet. Man kan säga att svårighetsgraden och bruset samspelar så att ansträngningen som krävs för att bearbeta intrycken ökar. För talat språk har forskare tidigare visat att oavsett om ord påverkas så att de är brusiga eller om det ställs höga krav på minnet så påverkar det hjärnan på liknande sätt; man ser att ett område på ovansidan av hjärnan samt fram mot pannan aktiveras.

I vår studie, Arbetsminne i visuellt brus, ville vi undersöka om det ser likadant ut när det istället är teckenspråk som bearbetas och när bruset är visuellt. Därför använde vi tecken från svenskt teckenspråk i både tydliga och brusiga videofilmer och lät studiedeltagare utföra en svår minnesuppgift. Studiedeltagarna var döva personer som använt svenskt teckenspråk sedan barndomen och hörande personer helt utan teckenspråkskunskaper och de fick utföra minnesuppgiften medan de låg i en magnetkamera.

Med magnetkamerans hjälp kan vi se vilka områden i hjärnan som arbetar medan man utför minnesuppgifterna. Deltagarna fick även genomföra teckenspråkstester, minnestester och test av visuell uppmärksamhet när de inte låg i magnetkameran samt fylla i en enkät om hur mycket de spelade datorspel. Det har nämligen visat sig i tidigare studier att erfarenhet av att spela TV- och datorspel kan påverka förmågan att lösa olika typer av uppgifter, särskilt då uppgiften är visuell och går ut på att styra sin uppmärksamhet för att ignorera störande information. Det här projektet är alltså uppdelat i två delar; hur hjärnan bearbetar brus och svårighetsgrad (1) och hur kopplingen mellan TV-/datorspelsanvändande och kontrollerad uppmärksamhet ser ut (2).

Döva kan använda hörselområden i hjärnan för att se

Studien om hur hjärnan bearbetar brus och svårighetsgrad resulterade

i två viktiga slutsatser. För det första fann vi att för teckenspråk så är det delvis olika delar av hjärnan som används för att bearbeta brus och när det ställs höga krav på minnet. När vi jämförde olika svårighetsgrader i minnesuppgiften såg vi att ju svårare uppgiften var desto mer användes främre delen av hjärnan (röda områden i Bild 1). När vi däremot jämförde brusiga mot tydliga videofilmer kunde vi se att detta gav aktivering i hjärnans tinning- och nacklob, d.v.s. på sidorna och längst bak i hjärnan (blå områden i Bild 1). Det intressanta var att vi såg samma mönster för både de som kunde och de som inte kunde teckenspråk. Detta betyder att brus och höga krav på att minnas påverkar hjärnan olika när det är visuellt material, medan tidigare studier visat att de påverkar på samma sätt när materialet är ljud. Men för att kunna dra tydligare slutsatser om detta vill vi i framtiden undersöka både talat och tecknat språk hos personer som använder både teckenspråk och talat språk i sin vardag, t.ex. teckenspråkstolkar eller hörande barn till döva föräldrar.

Den andra viktiga slutsatsen från studien var att det fanns skillnader i hjärnan mellan de döva och de hörande deltagarna. Vi såg att ett område i tinningloben aktiverades mer för döva än för hörande (gröna områden i Bild 1). Hos hörande aktiveras detta område när man lyssnar på ljud, men eftersom de döva deltagarna i studien inte använder hörseln verkar det som att detta område kan utnyttjas för att tolka synintryck istället. Detta kallas för en korsmodalitetseffekt. Det är inte nytt att tinningloben kan användas för att tolka synintryck hos döva, men det vi kunnat visa är att detta gäller särskilt för lätta uppgifter. Vi kunde också se att det fanns skillnader mellan döva och hörande i hur tinningloben är kopplat till andra områden i hjärnan (Bild 2). De döva hade mycket starkare koppling mellan det här området och flera olika områden i hjärna. Detta ger även det stöd för att döva kan använda detta område för bearbetning av synintryck. Döva personer kan kanske dra nytta av detta område för att minska belastningen på andra delar av hjärnan när de utför visuella uppgifter.

TV- och datorspelande kan göra dig mindre störd av visuellt brus i periferin

Flera tidigare studier visar ett samband mellan TV- och datorspelande och förmåga att lösa olika typer av visuella uppgifter. Det tycks vara som så att personer som ägnar mycket tid åt att spela TV- och datorspel har bättre uppmärksamhet. I synnerhet verkar det gälla personer som spelar spel med högt tempo (som t.ex. actionspel) och där spelaren måste rikta sin uppmärksamhet mot utvalda detaljer på skärmen och samtidigt ignorera andra saker, de uppvisar bättre kontroll över sin uppmärksamhet jämfört med personer som inte spelar TV- och datorspel. Tidigare studier har dock nästan uteslutande undersökt sambandet hos hörande personer. Eftersom vi vet att visuell uppmärksamhet ser annorlunda ut för döva personer jämfört med hörande, ville vi i den här studien undersöka om det finns ett samband mellan TV- och datorspelande och kontroll över den visuella uppmärksamheten också för döva personer.

De döva och de hörande deltagarna i vår studie spelade ungefär lika mycket TV- och datorspel. Ungefär hälften av deltagarna, oavsett grupp, la tid på spelande åtminstone en dag per vecka. Eftersom hälften av deltagarna i varje grupp inte spelade TV- eller datorspel kunde vi

dela upp deltagarna inte bara på hörselstatus, utan även på spelstatus, och vi kunde jämföra effekten av dövhet och av spelande oberoende av varandra. I den uppmärksamhetsuppgift deltagarna gjorde skulle de fokusera på en pil i mitten på en datorskärm och så snabbt som möjligt avgöra om den pekade till höger eller till vänster. Det verkar kanske enkelt, men på båda sidor om pilen presenterades samtidigt ytterligare två pilar som antingen pekade åt samma håll som mittenpilen eller åt motsatt håll. Pilarna på sidan blir en sorts visuellt brus där de som pekar åt motsatt håll konkurrerar om uppmärksamhet. För att då lösa uppgiften krävs det därför bättre kontroll över sin uppmärksamhet än när pilarna pekar åt samma håll. Tidigare studier har visat att döva jämfört med hörande ibland är mer distraherade av saker som presenteras i den visuella periferin, sannolikt för att de helt enkelt är vana att bearbeta en större mängd visuell information än hörande då den kan vara potentiellt viktig. De döva som inte spelade TV- eller datorspel uppvisade mycket riktigt något sämre resultat på uppgiften, medan de döva som spelade TV- eller datorspel uppvisade ett resultat som liknade de hörandes resultat. Det tyder alltså på att den övning som TV- och datorspel ger, gör att döva personer kan bli bättre på att kontrollera sin visuella uppmärksamhet och därmed bli mindre störda av visuellt brus i periferin.

Vi vill tacka Mary Rudner (tidigare professor vid Linköpings universitet) som varit projektledare för detta projekt, Victoria Stenfelt som hjälp till att samla in data samt alla deltagare som rest till Linköping för att bidra till denna studie!

Josefine Andin, universitetslektor,
Linköpings universitet

Emil Holmer, universitetslektor,
Linköpings universitet

Krister Schönström, docent,
Stockholms universitet

Teckenspråksversionen av artikeln och referenserna finns på dovastidning.se

Döva nyanlända – en bortglömd grupp?

När jag åtog mig projektledartjänsten i Leksand visste jag i ärlighetens namn inte så mycket om hur utsatta döva nyanlända var. Efter ett år i projektet förstod jag att nyanlända döva var väldigt utsatta även om det kanske inte syntes så mycket på utsidan. Men när vi lär känna de här härliga människorna så förstår vi att de har riktigt tunga ryggsäckar med tragiska erfarenheter och upplevelser. Detta bagage bär de dygnet runt. Anledningen till att Leksands kommun sökte om projektet var att de upplevde sig ha bristfälliga kunskaper om döva nyanlända. Västanviks folkhögskola tar väl hand om deras grupper med nyanlända döva, då de har fantastiska lärare som ger nyanlända elever stöd och råd.

Men det etableringsstöd nyanlända får gäller bara upp till två år. Döva nyanlända som kommer hit från krigsdrabbade länder, de flesta utan skolgång och med språkdeprivation och traumatiska upplevelser, förväntas klara att gå på SFI, få kunskaper om svenska samhället och lära sig svenskt teckenspråk inom två år. Det är samma tidsram för hörande nyanlända fastän de "bara" ska lära sig svenska, medan döva ska lära sig två språk. Det är helt orimligt.

När en nyanländ inte längre är elev på Västanviks folkhögskola kan skolan inte erbjuda stöd. Då hamnar ansvaret på kommunen. Projektet i Leksand har till syfte att kartlägga, ta fram underlag och förslag på olika lösningar åt kommunen om hur de ska erbjuda stöd för döva nyanlända på bästa sätt. Den enklaste lösningen var att kommunen skulle anställa en döv på kommunen med uppgift att erbjuda service på svenskt teckenspråk. Det skulle underlätta vardagen för många döva medborgare. Det är en modell som jag anser

alla ska sträva efter. Göteborg har teckenspråkscentrum och Örebro ett servicecenter, men det räcker inte. Det finns ett stort behov hos flera kommuner.

Kommuner och regioner behöver utveckla sitt stöd till döva medborgare, däribland också nyanlända.

Därför följer jag Malmö Dövas Förening och deras arbete för nyanlända döva med intresse och glädje! (Läs mer om det på sidan 10.) Andra föreningar runtom i Sverige kanske kan börja fundera på hur de kan välkomna döva nyanlända på bästa sätt. Ett språkcafé är en utmärkt idé där döva nyanlända kan få språkbada tillsammans med andra medlemmar. Föreningarna kan hitta framtida styrelseledamöter hos döva nyanlända som kan föra vidare föreningarnas arbete och göra fina insatser.

Men vi måste fortfarande påminna våra kommuner och regioner att de ska ta sitt ansvar. Våra föreningar och vi på SDR kan inte göra allt. Om kommuner och regioner inte vet hur de ska göra, fråga oss. Svårare än så är det inte!

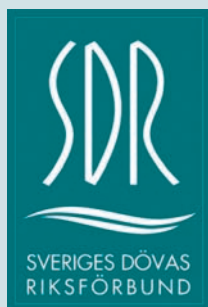
Sist men inte minst så vill jag rikta varma gratulationer till Hörsel-skadades Riksförbund och deras 100-årsjubileum från oss alla på SDR. Må de och vårt samarbete för ett tillgängligt Sverige finnas i 100 år till – **stort grattis!**

DANIEL LITTORIN
FÖRBUNDSKASSÖR

PÅ GÅNG I SDR

25/2	Styrgruppsmöte, Publikcoacher för dövulturen	10/3	Seminarium för teckenspråkslärare
26/2	SDR fyller 99 år!	11-12/3	Förbundsstyrelsen har sammanträde
27/2	EUD har extra medlemsmöte	16/3	Västanviks folkhögskolas skolstyrelse har möte
1/3	Sista dagen för tävlingsbidrag om nationalsången	14/4	Västanviks folkhögskolas skolstyrelse har möte
4/3	SDR skickar ut kongresshandlingar, del 1	19-21/4	Mänskliga rättighetsdagarna genomförs digitalt
9/3	Möte om skolans huvudmannaskap, Utbildningsdepartementet	26/4	MFD:s funktionshindersråd

Kontakta oss
Rissneleden 138, 6 tr.
174 57 Sundbyberg
Tel vx: 08-442 14 61

sdr@sdr.org
www.sdr.org
Bildtelefon: sdr@ectalk.se

Förbundsordförande
asa.henningsson@sdr.org
073-508 69 30 (sms)

Kommunikatör
jenny.ek@sdr.org
076-315 06 55 (sms)

Webbshop
handla@sdr.org

Bli medlem
medlem@sdr.org

Stöd oss
SDR bg: 900-0241

Västanviks folkhögskola
info@vastanviksfhs.se
www.vastanviksfhs.se

SDR:s kongress blir digital

● På grund av den rådande pandemin blir SDR:s kongress den 4–6 juni digital. Regionala, lokala och anslutna organisationer har fått detta besked i kallelsen till kongressen som skickades ut den 29 januari. På den digitala kongressen kommer samtliga punkter i dagordningen att behandlas förutom valprocessen med val av förbundsstyrelse, revisor och valberedning. På en fysisk extra kongress den 17 september kommer valprocessen att göras. I samband med den extra kongressen kommer vi att hedra våra pristagare och dela ut förbundets utmärkelser under en bankett. SDR:s digitala kongress kommer att livesändas på vår kongresswebb så att alla som vill har möjlighet att följa den. Du hittar vår kongresswebb på kongress.sdr.org

Kongresstema 2021

● ”Tillsammans - då, nu och i framtiden” är SDR:s kongresstema 2021. I vårt gemensamma arbete tar vi ansvar för att skapa ett hållbart samhälle där teckenspråk är självklart. Genom ett gemensamt språk har vi en gemensam dövhistoria- och kultur vilket fortfarande skapas för att bli morgondagens historia och kulturarv. Det är dags att erkänna dövas historia och dövkultur samt säkerställa dess existens för nuvarande och kommande generationer. Tillgång till kultur och sitt eget kulturarv är en fråga om demokrati och mänskliga rättigheter.

Förslag på ny förbundsstyrelse

● SDR:s valberedning har presenterat sitt förslag på förbundsstyrelse 2021 till 2025 inför kongressen. På kongresswebben finns en film där Mimmi Granat från valberedningen berättar om deras arbete och därefter presenterar de föreslagna kandidaterna sig själva.

- Förbundsordförande: Åsa Henningsson, Öjebyn
- Vice förbundsordförande: Louise ”Lolo” Danielsson, Stockholm
- Ledamot: Daniel Littorin, Stockholm
- Ledamot: Lea Strandberg, Örebro
- Ledamot: Magnus Ryttervik, Stockholm
- Ledamot: Maria Hermanson, Örebro
- Ledamot: Hedvig Ledung, Malmö
- Ledamot: Erika Lindberg, Stockholm
- Ledamot: Kenneth Sandberg, Mora

Till revisorer 2021 till 2025 föreslås Johan Engdal, Sonora Revision till auktoriserad revisor, Hans Rimberg till förtroendevald revisor och Anders Mauritzson som ersättare.

Att leda kongressen som kongressordförande föreslås Göran Alfredsson och Alexandra Royal, medan Teddie Sundqvist föreslås till kongressekreterare. Ytterligare en plats som kongressekreterare är vakant.

Projekt om dövas kulturarv

● SDR:s projekt "Dövas historia – en saknad länk i Sveriges kulturarv" är äntligen igång! Syftet med projektet är att kartlägga och samla information kring dövas historia och kulturarv i Sverige. Under hösten september-december har det genomförts en första etapp med fokus på förberedelser och flera möten med museum och organisationer. Coronasituationen har medfört att projektet fått ändra vissa planer och genomföra möten och arbeten i digital form. Projektet fortsätter under 2021.

I projektet kommer det finnas en referensgrupp som ska bistå med intresse, sakkunnighet och expertis. Är du intresserad av dövas historia och kulturarv och vill sitta med i referensgruppen? Kontakta gärna Therese Rollvén på therese.rollven@sdr.org

Mötesplats för CODA

● SDR har en arbetsgrupp vars uppgift är att samordna en mötesplats för CODA och deras familjer. Gruppen består av Mikaela Söderström, Maria Rudin, Hedvig Ledung, Addiswa Stenström och slutligen Mimount Tebibel från SDR:s förbundsstyrelse. Gruppen hade planer att samordna och arrangera ett familjeläger under sommaren 2021 men eftersom pandemin skapar stora osäkerheter får vi skjuta fram det till ett senare tillfälle. Till dess kommer gruppen att se olika alternativ till mötesplatser såsom exempelvis digitala träffar för CODA. Håll utkik efter mer information under våren! Kontakta Mimount Tebibel på mimount.tebibel@sdr.org vid frågor.

Samarbete med Civil Rights Defenders

● SDR har inlett ett samarbete med Civil Rights Defenders, CRD och deras treåriga projekt "Tvångsvårdad men inte utan rättigheter". CRD är en internationell människorättsorganisation som bedriver påverkansarbete, juridiska processer och informerar om mänskliga rättigheter globalt. I Sverige arbetar de bland annat med att uppmärksamma frågor om rätten till rättvisa rättegångar och hur mänskliga rättigheter kränks inom låsta institutioner. I det nya samarbetet bidrar SDR med sakkunskap och texter till en digital plattform för advokater som i sitt arbete möter döva klienter och delar med oss vad advokaterna behöver tänka på för att trygga dövas rättsäkerhet i olika processer.

Dövas Dag 2021

● SDR kommer att ta arrangörskapet 2021 och genomföra Dövas Dag i form av en föreningssturné under hösten. Det kommer att vara en del av förbundets 100-årsfirande och vår förhoppning är att så många som möjligt kan ta del av firandet. Vi kommer att informera mer kring föreningssturnén lite längre fram under våren.

Året som jag tror att många vill tro på

Det är en ära att få inleda 2021 här – året som jag tror att många innerligt vill tro på. Vi lämnade precis ett speciellt och turbulent år bakom oss och det känns lite märkligt (men bra) hur människor snabbt anpassar sig till det nya samhälle som viruset har format.

Vardagslunken förändras och det påverkar alla, det spelar ingen roll vem man är. Nu har vi gått över till det nya året som jag tror stort på och det känns positivt med all forskning och vetenskap som kommer fram. Viruset är också ett återkommande samtalsämne, vilket kan kännas lite tröttsamt, men samtidigt behöver vi människor få ventileras. Jag diskuterar hela tiden med mina vänner, vi försöker hjälpa åt, peppa, stötta och helt enkelt finnas där för varandra. En helt vanlig tisdag kväll ringde en vän mig på FaceTime och berättade att hen hade fått ett positivt testsvar. Jag vet hur noggrann denna vän varit med att följa restriktionerna, men ändå har hen smittats. Ingenting går att ta för givet, och jag tror att vi alla har lärt oss vad tacksamhet betyder 2020, och att det är ledordet för 2021.

Hur som helst, jag tänkte presentera mig själv då jag är nyvald till SDUF som vice ordförande, och det med stor glädje! Det känns stort att få representera och förvalta arbetet som andra har byggt upp under så många år, det är något som vi måste bevara och bygga vidare på. Jag heter Kalle Löfgren och blir 25 år till sommaren. Bor i Borås med min familj, och jag kastade mig just in i universitetsstudier vilket känns passande nu med tanke på hur arbetsmarknaden har påverkats av viruset. Jag älskar att vara ute i naturen och spenderar större del av min tid i stallet då jag

precis har köpt min första häst. Vänner är också en stor del av mitt hjärta, och det blir många timmar på FaceTime nuförtiden när man inte kan ses som vanligt med fysiska träffar. Parallellt jobbar jag också extra i en H&M-butik som säljare och stormtrivs, snart är jag inne på mitt fjärde år på företaget.

Det känns lite speciellt att få börja hos SDUF nu och göra allt digitalt när döv-kulturen är så fysisk, jag undrar hur det kommer bli framöver. Å andra sidan är vi döva ofta bra på det tekniska och det är ju egentligen inte något nytt för oss att använda Zoom och andra kanaler, för det gör vi ju hela tiden! Det krävs dock lite nytänk för att få till de många digitala mötena på ett bra sätt, men jag väljer att tänka positivt!

Det kan bara bli bättre – och det kommer det bli. Det kommer komma en tid när alla kan träffas igen och glädjas med varandra. Jag kan knappt vänta tills denna provande tid är över och jag får träffa mina vänner igen efter denna långa period. Tålamod är en konst, och jag funderar mycket över hur man ska hantera alla känslor, kanske kommer jag fram till något till slut. Nu sitter jag framför datorn och samtalar med en vän, men tänker strax påbörja några skoluppgifter. Det är mycket skärmtid nu men det blir bättre snart! Jag önskar er alla ett toppenår! ALLT kommer att bli bra till slut, stay tuned!

KALLE LÖFGREN, STYRELSELEDAMOT

VAD HÄNDER I SDUF?

Vissa möten/events kan ändras pga. rådande coronasituationen. Aktuell information finns i vår hemsida.

25/2 SPSM Ungdomsnätträff
27/2 NDUR:s årsmöte
5/3 SPELIS årsmöte
11/3 Anmälan till våra läger 2021 stänger
13-14/3 Lägrgruppsmöte

19/3 SDUR:s årsmöte
26-28/3 DBU:s årsmöte
15-16/4 Förbundsstyrelsemöte
17-18/4 Ungdomsklubbkonferens, Digitalt

Kontakta oss
Sveriges Dövas Ungdomsförbund
Rissneleden 138, 6 tr.
174 57 Sundbyberg

kansli@sduf.se
www.sduf.se
Skype: tidsbokning via e-post

Förbundsordförande
Juni Sowell
juni@sduf.se

Twitter: @SDUF1966
Facebook: SDUF - Sveriges Dövas Ungdomsförbund
Instagram: sduf1966

Stöd oss
SDUF bg: 5759-5647
Swish: 123 218 1477

Bli medlem
www.sduf.se

Ungdomsklubbkonferens 2.0

● Nu är det dags att anmäla sig till den digitala ungdomsklubbkonferensen, den 17-18 april! Syftet med UKK är att stärka styrelserna och få verktyg till att hantera aktuella hinder. Programmet kommer att fyllas med intressanta föreläsningar, workshops och möjlighet till att diskutera fritt och ställa frågor till SDUF och de andra anslutna ungdomsklubbarna. Ungdomsklubbkonferensen är mer för styrelsemedlemmar hos våra anslutna ungdomsklubbar, men också för medlemmar som funderar på att sitta i en styrelse.

Anmäl ditt intresse hos din lokala ungdomsklubb! Ungdomsklubbarna har på sig fram till 31 mars att anmäla sina ombud. Vanligtvis bjuder vi in 2 ombud från varje ungdomsklubb men i år kan vi ta in 7 ombud per ungdomsklubb!

Arbete för teckenspråkig radio

● Sommaren 2019 startade en debatt om att Sveriges Radio (SR) borde öka sin tillgänglighet för (allra minst) sitt program Sommar i P1. Ett populärt program som självklart behöver vara översatt till svenskt teckenspråk samt ha textning – allt för att fler ska få ta del av det. Förut tyckte inte SR att det ingick i deras uppdrag, men efter påtryckningar har de förstått efterfrågan och haft möten med SDUF och andra organisationer för att utveckla sin tillgänglighet. Under vintern körde SR ett pilotprojekt för textning, SDUF har varit med och gett råd och utvärderat hur de ska nå god textkvalité. Men bara textning räcker inte och SDUF har, tillsammans med SDR, haft möte 1 februari med SR om teckenspråk. SDUF lyfte vikten av att översätta till teckenspråk och SR ska se över samarbetet med UR för att tillgängliggöra radio till en teckenspråkig publik.

NU -> NDUR

● En av våra 7 anslutna ungdomsklubbar har bytt namn. Norrlands Ungdomsklubb hade årsmöte i november 2020 och beslöt att byta namn till Norrlands Dövas Ungdomsråd med förkortning NDUR. Nås på deras ny mailadress: norrlandsdovasungdomsrad@gmail.com

Lämnar sin plats i förbundsstyrelsen

● Jessica Madan har meddelat strax efter juledigheten att hon har bestämt sig för att lämna sin post hos SDUF som ledamot av personliga skäl. Vi på SDUF vill tacka dig, Jessica, för ditt arbete hos oss hittills och önska dig lycka till med studier!

Under förbundsstämman november 2020 gjordes det ändringar i stadgarna, så det får vara 4-6 ledamöter i styrelsen. Det innebär att det inte blir någon extra förbundsstämma med fyllnadsval.

Är du mellan 6-21 år?

● Om ja, visste du att du kan ta kontakt med BOUJT om du vill prata med någon? Vi dömer dig aldrig utan vårt uppdrag är att syssna, peppa och stötta! Alla ämnen är okej - både svåra och lätta. Vi riktar oss till både grundskoleelever och gymnasieelever. Tipsa gärna andra om oss!

Vår chatt är öppen tisdagar och torsdagar 18:30-20:30. Vår frågelåda och mejl är öppen dygnet runt och du får svar inom ett par dagar. Gå in på www.boujt.se för mer information!

STAFF & Lägerledare SÖKES!

● Vi söker dig som vill jobba som ledare eller STAFF på våra läger under sommaren 2021! Som ledare/STAFF får du arvode och SDUF står för dina resor, mat, boende och andra kostnader runt lägret. De ledare som blir utvalda deltar i lägerledarutbildningen 24-25 april 2021 via Zoom där ni får se varandra och ha planeringstid.

Vi söker ledare/staff till dessa läger:

- 1 föreståndare och 6 ledare på barnläger i Småland
- 5 STAFF till nordiskt ungdomsläger (NUL) i Säfsen, Sverige
- 2 Ledare till nordiskt barnläger (NBL) i Danmark
- 1 gruppleddare till EUDY junior camp i Österrike
- 1 gruppleddare till WFDYS children camp i Indien

Deadline för ansökan är 11 mars 2021. Gå in på www.sduf.se, "Verksamhet" och "Våra läger och events" för att hitta "Jobba som ledare". På vår hemsida kan du läsa mer om våra läger samt skicka in din ansökan. Vad väntar du på? Ansök nu!

Gruppfoto på deltagarna, NUL 2018 i Danmark.

Ny projektansökan och gratulation till Uppsala

2020 var ett dystert år på grund av corona-pandemin. Ett par arrangemang fick ställas in, bl.a. Pensionärernas kulturdagar i Örebro och Nordiska Döva Pensionärsträff i Leksand. Pensionärsföreningarna/sektionerna fick också ställa in sina fysiska träffar i och med att Folkhälsomyndigheten och regeringen satte stopp för folksamlingar på mer än åtta personer. Nästan alla dövföreningslokaler var stängda. Som konsekvens av detta blev flera döva äldre isolerade med undantag för dem som inte levde ensamma. Vidare fick de som bor på äldreboende inte ta emot anhöriga och besökare.

Corona-pandemin pågår fortfarande. Det är mycket man inte vet om framtiden. Nu är det fas 1 med vaccination till äldre riskgrupper och de som bor på äldreboende samt vårdpersonal. Nästa fas var åldersgrupp + 70 år, men det blev nyligen ändrat till + 65. Man beräknar att den gruppen börjar vaccineras från mitten av februari/mars månad.

Förhoppningen är att kunna ha fysiska träffar och planera utlandsresor. Målet med vaccination för alla åldrar är att det ska vara klart till sommaren. SDP uppmanar alla döva oavsett ålder att ta emot erbjudandet om vaccination mot covid-19. På det sättet kan vi hjälpas åt att begränsa smittspridningen.

SDR har anställt Bittan Martinell som projektledare. Projektet är ett samarbete mellan SDR och SDP, och SDR har huvudansvar för projektet. Hon har påbörjat en projektbeskrivning för att sedan kunna skicka in ansökan till Allmänna Arvsfonden. Ansökan sänds i slutet av februari. Syftet med projektet är att bryta den ofrivilliga och digitala isoleringen med utanförskap som konsekvens av Corona-pandemin. Vi vill med detta projekt kunna erbjuda alla äldre döva möjlighet att ta del av digitala forum och sociala medier. Projektet planeras ta tre år.

SDP vill gratulera Uppsala Läns Dövas Pensionärsförening. De har haft många möten med äldrenämnden i kommunen och ställt krav på att tillsätta en äldrevägledare för döva och personer med dövblindhet. Det resulterade i att kommunen anställde en teckenspråkig äldrevägledare med start den 1 januari i år. Mycket bra jobbat av ULDP! SDP hoppas att andra kommuner i landet, som ännu inte har någon äldrevägledare för döva, följer deras exempel.

Var rädd om er!

INGVAR EDWALL, ORDFÖRANDE

Stiltje inom SDP

● Det är just nu stiltje inom SDP och pensionärsföreningarna sektionerna på grund av corona-pandemin. Förbundsstämman är planerad att hållas i Uppsala den 25 – 27 maj. Kallelse och ombudsfullmakt är redan utsända till pensionärsföreningarna/sektionerna. Frågan är dock om stämman kan genomföras. SDP avvaktar fram till den 30 mars och ser om det blir några revideringar vad gäller antalet deltagare som kan tillåtas vid en sammankomst. Vi ser också hur det blir med vaccination för äldre och om vi får vaccinpass. Om ombuden har vaccinpass, då kan det eventuellt vara möjligt att genomföra stämman. SDP kommer i så fall att göra webb-tv om resultatet av stämman på www.sdpf.se. Annars funderar jag på att sända förbundsstämman via Zoom eller Teams. Det känns samtidigt odemokratiskt. Frågan är om ombuden och övriga deltagande har möjlighet att koppla upp sig och öppna Zoom eller Teams.

SDP:s valberedning håller på att leta fram en ordförande och en-två ledamöter. Jag har bett om att inte bli omvald. Jag avgår efter att ha suttit i SDP-styrelsen i 12 år (sedan 2009). Det får räcka med tanke på min ålder. VB behöver hjälp med att hitta en lämplig ordförande för 2021–2023. Meddela Thyra Lindström på thyra.lindstrom@gmail.com. Nordiska Dövas Äldremöte, som skulle ha genomförts i fjol, ställdes in. Nu bjuder Finland in till Nordiska Dövas Seniormöte i Rovaniemi den 13 – 18 september. 2021.

Ingvar Edwall

Kontakta oss
Sveriges Dövas Pensionärsförbund
www.sdpf.se
Bildtelefon: vera.dahlin@ectalk.se

Ordförande och ekonomiansvarig
Ingvar Edwall
ingedw@bahnhof.se

Vice ordförande
Inga-Britt Andersson
ingabrittandersson073@gmail.com

Sekreterare
Vera Dahlin
vera.dahlin@hotmail.se

Ledamot
Anders Sundström
anderssundstrom1@telia.com

FRÅGOR & SVAR

Jag ska flytta från en stad till annan stad. Vad behöver jag tänka på gällande mina hjälpmedel, bild- och texttelefon och blinkers?

Det finns olika hjälpmedelsregler beroende på var du bor. Det är viktigt att ta kontakt med just din region (tidigare landsting) genom e-tjänsten 1177 eller kontakta din gamla förskrivare/audionom på Hörselhabiliteringen/Hörselvården/Dövteam som ansvarar för Alternativ telefoni (bild- och/eller texttelefon) och varseblivningsprodukter (blinkers m.m.) för att se vilka hjälpmedel som ska lämnas tillbaka vid flytt eller inte.

Det finns inga generella hjälpmedelsregler i landet utan varje region följer sina politiska riktlinjer kring hjälpmedel. I samband med flytt är du välkommen att kontakta Hörselhabiliteringen/Hörselvården/Dövteam i din nya stad som kan berätta hur du ska göra för att få hjälpmedel som passar dina behov. Viktigt att tänka på är att regionerna förskriver hjälpmedel som ska användas i hemmet och om man har fått sina hjälpmedel via Arbetsförmedlingen, så anses det som arbets-hjälpmiddel som ska användas i arbetet, så man kan behöva kontakta sin handläggare kring arbetshjälpmiddel före flytt.

Lycka till!

**Dövenheten
Region Skåne**

Hur skriver man ett bra personligt brev och CV när man söker jobb?

Ta reda på vad företaget gör. Läs på noga och koppla det till ditt personliga brev. Det ska vara en tydlig koppling mellan CV och personligt brev.

Tips: använd ord som redan finns i annonsen. I en jobbbanners står det vilka arbetsuppgifterna är – koppla dem till ditt brev. De söker ex. en person som är flexibel och organisatorisk, använd de orden i brevet. Det är viktigt att tala om att du kan klara kraven på de arbetsuppgifter som arbetsgivaren efterfrågar. Undvik att skriva upprepningar, ett personligt brev ska vara kort och kärnfullt. Arbetsgivaren orkar inte läsa långa brev. Skriv istället att du kan det här därför att du ex. har den här hobbyn. Exempelvis är du bra på att snickra på fritiden. Tala om det och koppla till arbetsuppgifterna. Håll ditt CV aktuellt, låt det inte ligga och samla damm utan lägg till och ändra med jämna mellanrum. Det blir lättare att söka jobb då. Viktigast av allt: tro på dig själv och ta fram det som du är bra på!

På arbetsförmedlingen.se finns ett teckenspråkstolkat inlägg om CV och Personligt brev.

**Irene Söderlind
dövkonsulent, Arbetsförmedlingen**

Vineta Lyxell minns Lars Norén

Dramatikern Lars Norén gick bort i januari. Han blev 76 år gammal. Vineta Lyxell, mångårig skådespelare vid Riksteatern Crea (f.d. Tyst Teater), har fina minnen av honom. Det var att han först gärna ville ha med henne i den omtalade pjäsen Personkrets 3:1, en samproduktion mellan Dramaten, Riksteatern och SVT. Föreställningen, som visades 1998, handlade om samhällets outsiders. Alltså de som stod utanför samhället, t.ex. knarkare, hemlösa och psykiskt sjuka. Men Vineta Lyxell kunde inte tacka ja eftersom hon var upptagen med en annan pjäs. 2001 fick hon en ny chans av Lars Norén. Hon medverkade som den enda döva skådespelaren i klassikern Måsen av Anton Tjechov, som Riksteatern satte upp. "Lars Norén var en djup, tänkande och lugn regissör. Han satt och funderade eller pekade och visade vad vi skulle göra, allt från sin stol. Detta till skillnad från andra regissörer som gärna gick fram till oss på scenen och var mer på hugget. I övrigt satte Riksteatern Crea upp pjäser skrivna av Lars Norén genom åren: *Modet att döda* (1985) och *Natten är dagens mor* (2005).

Släktfynd för Julia och Viktor

I förra numret intervjuade DT Juli af Klintberg och Ulrica Broberg om deras oväntade släktband. Viktor Jäderlund kontaktade redaktionen och berättade att han också överraskande fått reda på att det finns ännu en döv person i hans släkt. Det hela började med att Viktor runt 2011-2012 lade märke till att Julia, en bekant till honom från gymnasietiden, hade bytt efternamn till Gezelius. Det var samma efternamn som hans mormor hade när hon var ogift. Viktor kontaktade sin moster och hennes make som hade släktforskat i flera år. Då kunde de bekräfta att Viktor och Julia var släkt med varandra genom en förfader från 1600-talet.

Här är Julkryss-vinnarna

I förra numret ordnade vi en julkryss-tävling. Här är vinnarna:

**Kristan Obbarius, Örebro
Gordana Bubalo, Sollentuna
Arne Ingvarsson, Malmö**

Grattis! Ni har fått en SDR-almanacka var.

Frågor & svar finns också på svenskt teckenspråk på dovastidning.se

DT:s panel kan svara på frågor inom:

- Psykosociala och pedagogiska frågor kring psykisk hälsa, relationer och samhällets stöd
- Råd och stöd till landets dövföreningar
- Arbetsmarknad

Du är välkommen att mejla dina frågor till oss på redaktionen@dovastidning.se på antingen svenskt teckenspråk eller svenska. Du får välja om du önskar publicera din fråga under en signatur eller ditt riktiga namn. Utvalda frågor och svar publiceras i papperstidningen och på dovastidning.se.

Stora busstårar skrämmer iväg hörande

Hejdå 2020. Alla vet redan att fjolåret var ett speciellt år och att det väl inte behöver nämnas. Jag fortsätter gå bakåt i tiden. Till 2019, 2018 och till 1990-talet. Ja, jag vet! Jag verkar inte kunna släppa det förflutna. Särskilt inte det ljuvliga 1990-talet. Då var det okej att åka buss när man var snorig och hostig, vilket är helt otänkbart att göra i dag. Charmen med att som sexåring åka buss var spänningen och självständigheten. Det bubblade härligt i magen när min kusin och jag väntade på den stora bussen in till stan. Precis som i väntan på jultomten.

På Östervångsskolan i Lund fick jag inte busskort förrän i femman. Mina klasskamrater som bodde i Lund fick det redan i fyran. Jag var småkränt för att jag inte var en lundensare. Orättvist. Jag fick fortsätta åka taxi i ett år till. Tiden gick överraskat fort och plötsligt var det sommarlov igen. Äntligen skulle jag få mitt efterlängtnade busskort! Min klasskompis Viktor, som också bodde i Oxie, och jag fick träna på att åka buss själva. Det hade våra föräldrar bestämt. Annars skulle vi komma på avvägar och hamna i skogen utanför Höör, istället för skolan i Lund.

När det var dags för slutprovet, "Att hamna rätt med bussen", var jag taggad. Jag hade en fullpackad ryggsäck med fika för tio personer, en bok och en klocka. Det kördes några busslinjer mellan Oxie och Malmö. Viktor och jag bodde inte på "samma linje" så vi tog olika bussar in till Malmö. Resan flöt på fint och jag klev av vid Södervärn. Sen var det raka vägen till hållplatsen för bussar till Lund. Precis vad vi hade övat på. Tiden gick. Ingen Viktor i sikte. Med nervösa ben vankade jag fram och tillbaka. Den stora bussen som vi skulle ta körde iväg från mig i slowmotion. Jag såg med bestörtning på hur den blev allt mindre och mindre.

Vart har Viktor tagit vägen? Ska jag åka till Lund alldeles själv? Ångestklumpen i magen växte sig stor och jag kände mig hjälplös. Detta var precis före mobilernas tid. I panikdimmat kom jag på att jag kunde ringa hem till Viktor. Hans pappa var hemma på dagtid eftersom han hade kvällsarbete. Tyvärr fanns texttelefonen hemma i mitt rum. Hur göra? Jag måste hitta en hörande! Det fanns ett servicecenter för resenärer bredvid Pressbyrå. Jag skyndade mig dit och ställde mig i kö. När det blev min tur, mötte jag en ung kille som var ordentligt klädd, i vit skjorta och slips. Jag skrev i min lilla anteckningsbok om vad jag ville ha hjälp med. Då kom känslorna upp som en vulkan och tårarna sprutade rakt ut. Med snor och allt. Den äckliga jobbiga känslan av hjälplöshet projicerades över på mannen. Nu var det hans tur att vara handlingsförlamad.

Ja, hur i hela friden skulle man trösta en storgråtande döv flicka? På denna tid kunde man många telefonnummer utantill och Viktors hemnummer var ett av dem. Storögt tog han luren och ringde upp numret. Lyssnade, pratade lite och skrev ner på pappret. Enligt pappan hade Viktor redan åkt och att hans buss

nog var försenad. Han tyckte att jag skulle ta nästa buss till Lund och gå till skolan. Att ha en tydlig plan gjorde mig lugn. Jag tackade för hjälpen och gick ut.

Vid busshållplatsen såg jag en stressad Viktor vanka fram och tillbaka. Precis som jag gjorde tidigare. Jag kände lättnad över att vi till slut hittat varandra. Under resan till Lund kände jag mig så stor som åkte själv utan någon vuxen, trots att jag lipade stort inför en okänd person. Jag klarade slutprovet med bravur. Om det var i dag, vid minsta försening skulle vi messa eller ringa varandra. Jag har stor respekt för er döva innan mobilernas tid. Ni kunde nog ha is i magen och inte skrämra iväg hörande med snoriga busstårar.

SARAH REMGREN som gillar att åka buss. Tyvärr har det inte blivit en enda bussresa i dessa tider. Den här krönikan finns också på svenskt teckenspråk på dovastidning.se.

Läs teckenspråk i höst!

Vi har kurser för nybörjare och för dig med förkunskaper.

Webbaserade distanskurser HT 2021:

- Teckenspråk – lär dig grunderna I, 7,5 hp
- Barns teckenspråk i förskoleåldern, 7,5 hp
- Teckenspråkslingvistik I, 15 hp
- Taktilt teckenspråk och socialhaptisk kommunikation, 7,5 hp

Vi ger även campuskurser i svenskt teckenspråk för nybörjare.

Välkommen med din ansökan senast 15 april!

Läs mer på www.ling.su.se

Institutionen för lingvistik

Stockholms universitet

Ge dig själv nya möjligheter!

**GRATIS
PROVA-PÅ KURS
VECKA 15**

Utbildningar för döva/hörselskadade och personer med dövblindhet:

- Allmän kurs med möjlighet till högskolebehörighet
- Allmän kurs, hälsa och friluftsliv
- Allmän kurs, svenska och teckenspråk för nyanlända
- Körkortsteori - intensivkurs
- **Svenska och teckenspråk för hörselskadade nyanlända**
- Teckenspråkläroendebildning
- **Teckenspråkig utbildning för lokalvårdare**
- Svenska för invandrare/Teckenspråk för invandrare, Sfi/Tfi i både Leksand och Stockholm. Skolan är godkänd av Skolinspektionen att utfärda betyg i Sfi.
- Teckenspråkslinje
- Korta kurser utifrån behov och önskemål

Utbildningar till hörande:

- Teckenspråkstolk- och dövblindtolkutbildning
- Teckenspråkslinje
- Korta kurser i teckenspråk

Uppdragsutbildningar/samverkanskurser:

- TUFF-teckenspråksutbildning för föräldrar till döva barn
- Mottagningsenhet för döva/hörselskadade asylsökande på uppdrag av Migrationsverket
- Korta kurser utifrån beställarens önskemål

Varmt välkommen!

Anmälan och information: www.vastanviksfhs.se • Tel: 0247-641 30, 03 • E-post: kurs@vastanviksfhs.se
Bildtel: vastanvik@ectalk.se • ☒ ☒ Västerviks folkhögskola

Teckenspråkig studiemiljö i Leksand

**Västerviks
folkhögskola**

Välkommen till nya **myMMX**®

Nu har **myMMX**-apparna fått nytt utseende och uppdaterats för en bättre och modernare användarupplevelse.

myMMX tc är en app för dig som vill använda video och text till dina samtal. En totalkonversations-telefon för dig som vill ha ut det mesta av **myMMX**.

myMMX text är en texttelefon med realtidstext (RTT). Perfekt för dig som använder text i dina samtal. Appen har stöd för *Tala direkt*.

myMMX db är en video- och texttelefon för dig med dövblindhet eller kombinerat nedsatt hörsel och syn. **myMMX db** fungerar med punktläsare, skärmförstorings- och skärmläsningsprogram.

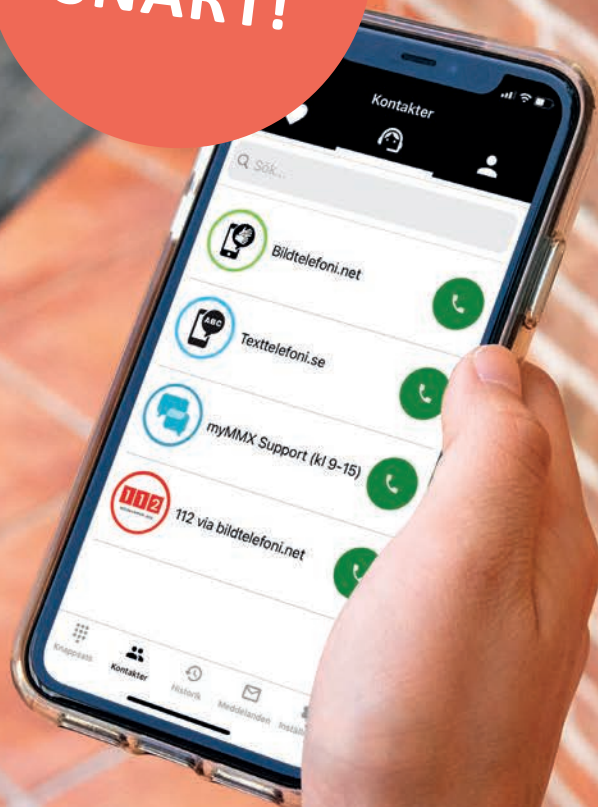
myMMX är bild- och texttelefoni för dig som vill ha ett konto till alla dina enheter. Det är en snygg och enkel app att ringa med. Med **myMMX** kan du ringa till andra bild- och texttelefoner, samt tjänster som *Bildtelefoni.net* och *Texttelefoni.se*. Logga in på PC, iOS och Android med samma konto. Du väljer själv vilken enhet du använder.

Läs mer eller kontakta oss:
mymmx.se

Intresserad?

Kontakta förskrivarna i din region för att få **myMMX**.
Ett konto till alla dina enheter.

**KOMMER
SNART!**

myMMX®

myMMX finns i tre modeller

myMMX tc för video- och texttelefonsamtal. **myMMX text** för texttelefonsamtal. **myMMX db** för video och textsamtal för dig med dövblindhet eller kombinerad nedsatt hörsel och syn.